

MALMÖ HÖGSKOLA
FAKULTETEN FÖR
HÄLSA OCH SAMHÄLLE

MIN KVINNA

EN KVALITATIV INTERVJUSTUDIE OM
MUSLIMSKA MÄNS SYN PÅ KVINNAN OCH
KÖNSROLLER

HELENA KVIST
JOSEFIN SUNESSON

MIN KVINNA

EN KVALITATIV INTERVJUSTUDIE OM MUSLIMSKA MÄNS SYN PÅ KVINNAN OCH KÖNSROLLER

HELENA KVIST

JOSEFIN SUNESSON

Kvist, H & Sunesson, J. Min kvinna. En kvalitativ intervjustudie om muslimska mäns syn på kvinnan och könsroller. *Examensarbete i socialt arbete 15 högskolepoäng*. Malmö högskola: Fakulteten för hälsa och samhälle, institutionen för socialt arbete, 2014.

Denna studie syftar till att öka förståelsen för islamiskt grundade värderingar om könsroller, genom att undersöka muslimska mäns kvinnoyn och förväntningar på kvinnan som framtida hustru. Intervjuer med åtta muslimska män besvarar frågeställningar kring förväntningar på kvinnan, könsroller och äktenskapet. I denna studie undersöks muslimska mäns syn på skillnaden mellan könen. Sekulär och muslimsk feministisk teori används för att analysera empirin. I studien framkommer hur praktiserande muslimer som vill leva efter Koranen, kan uppleva en viss social press kring att leva upp till sin könsroll som ofta framställs som medfödd. Det finns en syn bland informanterna i studien att man och kvinna kompletterar varandra i ett äktenskap. Det centrala kring mannens könsroll är försörjningsplikt. Det centrala kring kvinnan handlar snarare om kropp och klädsel. Studien visar också på den heterogenitet som finns inom religionen och hur viktigt det är att se muslimer som individer, snarare än tillhörande en homogen, muslimsk kategori.

Nyckelord: feminism, islam, Koranen, kvinnoyn, könsroller, Sverige, äktenskap.

MY WOMAN

A QUALITATIVE STUDY OF MUSLIM MEN'S VIEW OF WOMEN AND GENDER ROLES

HELENA KVIST

JOSEFIN SUNESSON

Kvist, H & Sunesson, J. My woman. A qualitative study of Muslim men's view of women and gender roles. *Degree in social work 15 credits*. Malmö Högskola: Faculty of health & society, institution of social work, 2014.

This thesis aims to increase understanding of islamic values based on gender roles, examining Muslim men's view of women and expectations of the woman as a future wife. Questions regarding expectations on the future wife, gender roles and marriage are answered through eight interviews with Muslim men. This thesis examines Muslim men's view on differences between the sexes. Secular and Muslim feminist theory analyzes the empirical data. The result shows how some practicing Muslims who want to live according to the Qur'an may experience a certain social pressure when it comes to living up to the gender role that is often portrayed as essential. Men and women complement each other through marriage according to the informants of the study. Men are portrayed as the responsible one for the economy of the family and when it comes to women, focus is more on the body and her clothing. This thesis also demonstrates the heterogeneity that exists within islam and the importance of seeing Muslims as individuals, rather than belonging to a homogenous category.

Keywords: gender roles, feminism, islam, marriage, Sweden, the Qur'an, view of women

Tack som fan,

Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare, som handlett och väglett oss igenom denna process. Tack för intressanta synpunkter och inspiration som hjälpt oss på vägen.

Vi vill även tacka våra åtta informanter, som genom sin öppenhet givit oss djupare förståelse för deras religiösa tro och hur det kan vara att leva som muslim i Sverige idag. Vi har tack vare er kunnat genomföra denna studie och ni har gjort arbetet både roligare och mer intressant än vad vi kunde föreställa oss.

Ett tack till alla ni som läst och kommit med konstruktiv kritik under uppsatsens gång, som med andra ögon kunnat se det vi själva missat.

“Den stunden då de har skakat hand, hennes pappa och min pappa, och hela familjen skakade hand med varandra då räknas hon, eftersom Gud vet din avsikt, att pappan ger sin flicka till mig, då för att vi då i framtiden ska gifta oss, då räknas hon hur ska man säga, då räknas hon som din, inte din såhär ägodel, men hon räknas som din fru.” -Agim

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	6
1 Inledning & problemformulering.....	8
1.2 Syfte	9
1.3Frågeställningar	9
1.4 Studiens koppling till socialt arbete.....	9
2 Bakgrund.....	10
2.1 Allah, Muhammed och Koranen.....	11
2.2 Äktenskapets betydelse i islam.....	12
2.3 Sharia - den islamiska lagen	13
3 Tidigare forskning.....	14
3.1 Introduktion till studierna	14
3.2 Att försvara islam.....	14
3.3 Inför äktenskapet.....	15
3.4 Könsroller	15
3.5 Klädsel & sjal.....	16
3.6 Social kontroll.....	16
3.6.1 Lydnad & tvång	17
4 Teori.....	17
4.1 Introduktion	17
4.2 Feministisk kritik av det essentiella synsättet på kön	17
4.3 Feministisk kritik av religion.....	18
4.4 Muslimsk feminism	18
5 Metod.....	20
5.1 Kvalitativ ansats.....	20
5.2 Urval & tillvägagångssätt	21
5.2.1 Avgränsningar.....	21
5.3 Intervjustruktur	21
5.4 Analysmodell	22
5.5 Forskarrollen och etiska överväganden	22
5.5.1 Kumulativitet & trovärdighet.....	23
6 Resultatredovisning & analys	24
6.1 Presentation av våra informanter	24
6.2 Äktenskapets betydelse.....	25
6.3 Hur ser muslimska män på kvinnan och vilka föreställningar/förväntningar finns på henne som framtida hustru?	25
6.3. 1 Kultur och religion.....	25
6.3.2 Personliga egenskaper.....	26

6.3.3 Dejting	26
6.3.4 Sex innan äktenskapet.....	27
6.3.5 Kvinnans klädsel.....	29
6.3.6 Sjalen	31
6.3.7 Är islam en kvinnoförtryckande religion?	32
6.4 Hur ser muslimska män på könsroller, finns det skilda roller/ skillnader mellan man och kvinna?	34
6.4.1 Könsroller i äktenskapet	34
6.4.2 Manligt och kvinnligt.....	35
6.4.3 Månggifte & tillfälligt äktenskap.....	37
6.4. 4 Sex inom äktenskapet	40
6.4.5 Att slå sin partner	41
6.4.6 Skilsmässa.....	42
7 Sammanfattning & diskussion	43
7.1 Sammanfattning	43
7.2 Diskussion.....	44
Referenslista.....	48
Bilaga 1	50
Bilaga 2	51

1 INLEDNING & PROBLEMFORMULERING

I ett program av *Uppdrag granskning* som sändes i Sveriges television (16/5 2012), besökte två kvinnor förklädda i Niqab (heltäckande slöja) 10 olika moskéer i Sverige, för att undersöka vad deras familjerådgivare/imamer skulle ge dem för råd och stöd i problem kopplade till äktenskapsfrågor. En av kvinnorna uppgav för imamerna att hennes make misshandlat henne, gift sig med ytterligare en kvinna och att hon inte längre ville ha sex med honom. Imamerna tillfrågades om råd hur kvinnan skulle hantera situationen i enlighet med religionen. Vissa av imamerna som tillfrågades gav för oss chockerande svar. En av imamerna tyckte att kvinnan skulle försöka be om förlåtelse till maken och vädja om att "börja om från början". Flera av imamerna avrådde kvinnan från att ringa polisen då hon berättat om misshandeln. Att kvinnan skulle acceptera den andra hustrun var många av de tillfrågade imamerna överens om. Kvinnan skulle acceptera sin situation och inte neka mannen kärlek. Även om hon inte själv ville ha sex med sin man efter händelserna skulle hon acceptera honom även i sängen. Giltiga anledningar att neka mannen sex enligt religionen var endast om kvinnan var sjuk eller hade mens.

För oss väckte programmet många frågor kring hur kvinnosyn ser ut i islam. Vi blev nyfikna på hur muslimska män ser på kvinnor. Vad förväntar de sig av kvinnan? Är det acceptabelt att gifta sig med flera fruar trots att det inte är lagligt i Sverige? Är bilden som *Uppdrag granskning* gav av islam representativ för muslimer i Sverige?

En stor del av litteraturen som berör islam fokuserar på kvinnan. Många studier utgår från kvinnans upplevelser. Vi antar att detta beror på att det finns en föreställning att kvinnan förtrycks inom religionen. Mehrdad Darvishpour, fil. dr i sociologi, bekräftar vårt antagande om att kvinnan i islam ofta uppfattas som diskriminerad och underlägsen mannen i ett västerländskt perspektiv. Detta menar han bidrar till en syn på den muslimska mannen som förtryckare (Darvishpour & Westin, 2008).

Vår studie undersöker mäns åsikter och upplevelser kring dessa frågor. Då vi tittat närmare på islam som religion möttes vi av bilden av äktenskapet som "halva religionen". Äktenskapet är arenan där relationen mellan man och kvinna utspelas inom islam. Vår tanke är att en maktrelation mellan könen kan uppstå, med Koranen som utgångspunkt, där kvinnan kan bli underlägsen mannen inom ramen för ett äktenskap. Därför vill vi veta mer om de muslimska männen förväntningar på kvinnan inför äktenskapet. För att svara på dessa frågor intervjuar vi åtta praktiserande muslimska män.

Ytterligare problematik vi stött på då det kommer till islam i det svenska samhället är majoritetssamhällets rädsla och fientlighet gentemot religionen. Detta menar Pernilla Ouis, lektor i islamologi & Anne Sofie Roald, docent i religionshistoria, bildar en maktrelation mellan den sekulära majoriteten och den muslimska minoriteten. Detta fenomen beskrivs som islamofobi (Ouis & Roald, 2003).

Denna maktrelation beskrivs även i Edward W. Saids (professor i litteratur och engelska) klassiska bok *Orientalism*, hur västvärlden och framför allt kolonialmakterna skapat en bild av öst världen som "den andra". Öst världen kan i denna diskussion härledas till islam och västvärlden i detta sammanhang till det svenska samhället. Said beskriver den västerländska bilden av orienten som mystisk, underutvecklad och med beslöjade förtryckta kvinnor. Det kan bli problematiskt om det svenska samhället tror sig ha kunskap om islam, men denna kunskap inte är densamma som muslimer har om sig själva (Said, 1978).

En av våra ambitioner med denna studie är att visa att det finns olika tolkningar kring kvinnofrågor i islam. Något som intresserat oss är feminism och på vilket sätt teorin existerar i islam, samt hur den ställer sig till kvinnofrågor i religionen. Utifrån detta intresse har vi valt att använda feministisk teori för att tolka kvinnoyn i islam. Dels framförs sekulär feministisk kritik av religionen, men vi tar också upp det som vi i uppsatsen kallar för muslimsk feminism. Efter programmet med *Uppdrag granskning* reagerade ledaren för Feministiskt initiativ, Gudrun Schyman på det problematiska i att kvinnofrågan i programmet gjordes om till en religionsfråga. På SVTs debattsida skriver hon i en artikel att kvinnoförtryck finns överallt i samhället och dessutom i fler religioner än islam. Fazeela Selberg Zaib, muslim och feminist, menar i likhet med Schyman att medier har ett ansvar att inte "spä på" muslimhatet i samhället ([länk 1](#)).

Reaktioner liknande Schymans och Zaibs, menar vi istället "spär på" *rädslan* för att prata om att det faktiskt finns problem förknippat med kvinnoyn och islam. Vi förnekar givetvis inte att det precis som Schyman tar upp, finns kvinnoförtryck i hela samhället men att vara rädd för att muslimhat ska öka för att problem i religionen tas upp anser vi istället vara ignorant för de muslimer som faktiskt har en annan syn. Istället för ignorans tror vi diskussion är viktigt. Vi kan inte anta att alla muslimer har en diskriminerande kvinnoyn. Vi ser att det finns problem i religionen där kvinnan kan bli underlägsen mannen vilket i sin tur kan leda till social problematik för individen. Vi kommer dock aldrig få reda på hur kvinnoyn i islam ser ut om vi inte frågar muslimer själva.

1.2 Syfte

Syftet med denna studie är att öka förståelsen för islamiskt grundade värderingar om könsroller, genom att undersöka muslimska mäns kvinnoyn och förväntningar på kvinnan som framtida hustru.

1.3 Frågeställningar

- Hur ser muslimska män på kvinnan och vilka föreställningar/förväntningar finns på henne som framtida hustru?

- Hur ser muslimska män på könsroller, finns det skilda roller/ skillnader mellan man och kvinna?

1.4 Studiens koppling till socialt arbete

Vi har inspirerats av Anna Meeuwisse (professor i socialt arbete) och Hans Swärd (forskare i socialt arbete) försök till definition av vad ett socialt problem innebär. De för en diskussion kring hur ett socialt problem bör delas upp i två delar. Dels det problematiska och dels vad som gör problemet socialt. Generellt sätt menar

författarna att fenomenet identifieras som socialt problem om det strider mot kulturella värderingar och värdesystem i samhället (Meeuwisse & Swärd, 2002). I denna uppsats påstår inte vi att kvinnoyn i islam i sig är ett socialt problem. Vår fundering är snarare att i likhet med vad som beskrivits ovan så kan kvinnoyn möjligtvis vara en beståndsdel i olika sociala problem. Strider kvinnoyn i islam mot värdesystemet i det svenska samhället?

För att kunna bedriva professionellt socialt arbete i miljöer med islam närvarande krävs kunskap om islam och de värderingar som finns i religionen och som potentiellt påverkar muslimer. För att utforska detta behövs undersökningar kring muslimers syn i Sverige. Vi ser det som nödvändigt att koppla frågan med socialt arbete då socialarbetare kommer i kontakt med muslimer. Socialarbetare behöver kunna bemöta frågor som vi tar upp i denna studie med bakgrundkunskap och medvetenhet om vad som kan ligga till grund för den typ av problematik som kan uppstå i koppling till islam. I vår studie diskuterar vi frågor kring äktenskap, kvinnoyn och relationer. Då islam tydligt skiljer på man och kvinna är det viktigt att förstå och lyfta dessa frågor då den ena riskerar att bli underlägsen den andre.

Sara Ashencaen Crabtree (forskare), Fatima Husain (professor) och Basia Spalek (forskare) skriver i boken "islam and social work" om hur det saknas bakgrundkunskap till islam bland socialarbetare i Storbritannien. Detta ser de som något problematiskt och menar att socialarbetare behöver kunskap om islam för att kunna arbeta med muslimer på ett mer självsäkert sätt (Ashencaen Crabtree mfl., 2008).

Vi ser att denna typ av kunskap saknas av socialarbetare i Sverige. Forskaren Aje Carlbom beskriver hur fler och fler böcker och artiklar tar upp ämnen som kopplas till religionen islam. Han menar att den svenska bilden av islam inte överensstämmer helt med den europeiska bilden, att bilden av islam ändras om utgångspunkten är från ett svenskt perspektiv. Vidare ser Carlbom att det kan finnas problem i den selektivt utvalda kunskap som vi i Sverige får ta del av kring islam. Han menar att det finns begränsningar i den kunskap som den svenska befolkningen besitter. Carlbom ställer sig frågan vad det är för bild som vi får illustrerade av islam och huruvida islam har blivit erkänt som en problematisk fråga i Europa men inte i Sverige (Carlbom, 2003).

Vi anser att det är viktigt att även vi i Sverige lyfter frågor kring kvinnoyn i islam då det framstår som att det råder skillnader i synen på könsroller i islam och den syn på kön som ligger till grund för vår civilrättsliga lagstiftning. Om det råder skillnader anser vi att de bör lyftas fram och diskuteras. Att öka förståelsen genom öppna samtal tror vi leder till större öppenhet i samhället. Vår förhoppning är att denna studie ska öka förståelsen för värderingar i islam.

2 BAKGRUND

Vår studie visar hur muslimska män tolkar frågor kring kvinnan, och förväntningar på kvinnan inför ett äktenskap. För att läsaren ska förstå svar i resultatkapitlet, samt avsnittet teori och tidigare forskning följer här en kort bakgrund kring vad som menas med Allah, Muhammed, Koranen och sharia. Vi tar även upp verser ur Koranen i detta kapitel som sedan omnämns i vårt resultat.

2.1 Allah, Muhammed och Koranen

Advokaten och författaren Irshad Abdal-Haqq förklarar att islam betyder underkastelse och muslim betyder underkastad. Den som är muslim är underkastad Allahs vilja. För muslimer är Allah den ende och allsmäktige guden. Allah är inte skapad av någon annan, utan han är evig och allsmäktig. Vidare beskriver Abdal-Haqq att Muhammed är den profet som visar hur en muslim ska leva rättrogen Allah. Det är Guds uppenbarelser till Muhammed som är nedskrivna i Koranen, vilket gör Koranen till Guds ord. Det som kallas för hadith eller sunna är andra texter än Koranen som beskriver Muhammeds livshållning och hans åsikter. Dessa texter efterföljs precis som Koranen av muslimer över hela världen. Dock finns olika tolkningar kring vilka hadither som är mest trovärdiga och bör föredras framför andra. En generell tro i islam är att Muhammed var den som fullbordade Allahs budskap till människorna och därmed var den siste profeten. Efter Muhammeds död uppstod två grenar inom islam, sunni och shia. Den stora skillnaden mellan dessa två grenar är att shiamuslimer väljer att följa släktingar till Muhammed och sunnimuslimer anser inte att det behöver vara en släkting i nedstigande led som ska följas. Detta leder till att de båda grenarna kan se och tolka Koranen, hadith och sunna olika (Ramadan, 2006).

Här följer några av de verser i Koranen som blivit debatterade och tolkade. Dessa verser är hämtade från en svensk översättning gjord av Mohammed Knut Bernström från 2002. Verserna som följer är relevanta för kapitlet där studiens resultat redovisas, och kan även användas som underlag när kapitel tidigare forskning och teori läses. Verserna berör följande ämnen: Kvinnors och mäns lika värde, mannens försörjningsplikt, mannens rätt att handgripligen tillrättavisa sin hustru, månggifte, tillfälligt äktenskap, mannens rätt till sex inom äktenskap och kvinnans klädsel.

Den här versen kan tolkas som att män och kvinnor är jämlika, att de är lika inför Gud;

[33:35] FÖR DE män och de kvinnor som har underkastat sig Guds vilja, de troende männen och de troende kvinnorna, de män och de kvinnor som visar sann fromhet, de män och de kvinnor som älskar sanningen, de män och de kvinnor som tåligt uthärdar motgång, de män och de kvinnor som visar ödmjukhet, de män och de kvinnor som ger åt de fattiga, de män och de kvinnor som fastar, de män och de kvinnor som lägger band på sin sinnlighet, de män och de kvinnor som alltid har Gud i tankarna - [för dem alla] har Gud i beredskap förlåtelse för deras synder och en rik belöning.

Den här versen kan tolkas till att mannen har försörjningsplikt och rätt att handgripligen tillrättavisa kvinnan;

[4:34] MÄNNEN SKALL ha ansvar för och omsorg om kvinnorna med [den styrka och] de andra företräden som Gud har gett dem, och i egenskap av [kvinnornas] försörjare. Rättfärdiga kvinnor förrättar ödmjukt sin andakt [inför Gud] och döljer [för andra] det som Gud har dolt. Om ni ser tecken på illvilja hos dem, förmana dem då och varna dem och [om detta inte hjälper] håll er borta från deras nattläger och [som sista utväg] tillrättavisa dem handgripligen. Om de sedan visar sig medgörliga, sök då inte sak med dem. Gud är upphöjd, stor [i försvaret av de svagare].

Här följer den vers som kan tolkas som rätten till månggifte för mannen, här går

även att utläsa svårigheterna med likabehandling av fruarna som senare beskrivs i teoriavsnittet;

[4:3] Om ni är rädda att inte kunna behandla de faderlösa med rättvisa, tag då [andra] kvinnor som är tillåtna för er till hustrur - två eller tre eller fyra; men [begränsa er till] en enda om ni inte tror er om att kunna behandla dem alla lika - eller [vänd er till] någon av dem som ni rättmätigt besitter. Detta gör det lättare för er att undvika partiskhet.

Här är den vers som kan tolkas som rätten till tillfälligt äktenskap. Denna vers tolkas som tillfälligt äktenskap hos shiamuslimer, men inte hos sunnimuslimer; *[4:24] [Ni får inte närma er] gifta kvinnor utom sådana som ni rättmätigt besitter - detta är vad Gud föreskriver för er. Med dessa undantag får ni vända er till varje kvinna, som ni vill leva samman med i ett regelrätt äktenskap, inte i ett löst förhållande, och erbjuda henne något av er egendom. Och liksom ni vill njuta av vad [er hustru] skänker er skall ni ge henne den föreskrivna brudgåvan; men ni kan inte klandras om ni efter att ha fullgjort vad som är föreskrivet kommer överens om något [vid sidan därom]. Gud är allvetande, vis.*

Den här versen kan tolkas till att mannen har rätt till sex med sin hustru när han än behagar;

[2:223] Era hustrur är för er [som] en åker; beträd därför er åker, när och som ni önskar - men sörj [först] för era själar. Frukta Gud och var förvissade om att ni skall möta Honom. Och förkunna för de troende hoppets budskap.

Här nedan följer två verser som kan tolkas och kopplas till kvinnans klädsel och bärandet av sjal;

[24:31] Och säg till de troende kvinnorna att de bör sänka blicken och lägga band på sin sinnlighet och inte visa mera av sina behag än vad som [anständigtvis] kan vara synligt; låt dem därför fästa slöjan så att den täcker barmen. Och de skall inte låta sina behag skymta inför andra än sin make, sin fader, sin svärfader, sina söner, sin makes söner, sina bröder, sina brorssöner, sina systemsöner, närstående kvinnor, dem som de rättmätigt besitter och sådana manliga tjänare, som inte längre känner begär efter kvinnor, eller barn som ännu inte har begrepp om kvinnlig nakenhet. Och låt dem inte gå med svajande gång för att dra uppmärksamheten till sina dolda behag. Troende! Vänd er till Gud i ånger [över era fel och synder]; kanske skall det gå er väl i händer!

[33:59] Profet! Säg till dina hustrur och dina döttrar - och till [alla] troende kvinnor - att de [utanför hemmet] noga sveper om sig sina ytterplagg; på så sätt blir de lättare igenkända [som anständiga kvinnor] och undgår att bli ofredade. Gud är ständigt förlåtande, barmhärtig (Bernström, 2002).

2.2 Äktenskapets betydelse i islam

Fil. dr i rättsvetenskap Mahmoud Hoballah beskriver giftermålet generellt som väldigt viktigt bland muslimer oavsett tillhörighet inom religionen. Hoballah beskriver hur profeten menar att den som gifter sig fullbordar halva religionen (Hoballah, 2006).

Jan Samuelsson & Åsa Brattlund som är fil. dr i religionshistoria respektive föreläsare i islamiska frågor beskriver hur äktenskapet anses vara en "helig plikt" för den rätttroende muslimen. Att skilja sig är den synd som Allah hatar mest av allt. Vidare menar Samuelsson & Brattlund att mannen är ansvarig för att försörja

familjen ekonomiskt men han belönas för sitt arbete då det kommer till att ärva. Äktenskapet ter sig olika för man och kvinna även på fler sätt då det enligt religionen är tillåtet för en man att ha upp till fyra olika hustrur på samma gång. En kvinna tillåts gifta sig med en make. (Samuelsson & Brattlund, 1996)

Fil. dr i islamologi Haifaa Jawad berättar att en viktig aspekt av äktenskapet i islam också är att det är en trygg plattform för sexualiteten och den intima relationen mellan man och hustru. Äktenskapet fungerar som säkerhet mot den sexuella passionen och håller den sexuella relationen helig då den endast tillåts existera inom ramen för äktenskapet (Jawad, 1998).

2.3 Sharia - den islamiska lagen

Abdal-Haqq beskriver hur sharia kan översättas som “vägen som den troende ska följa”, eller “vägen som leder till vatten” och är det som beskrivs som det juridiska inom islam. Lagarna bygger på Koranen och haditherna (Ramadan, 2006).

Anne Sofie Roald, professor i religionshistoria skriver i en introduktion till uppkomsten av sharia att det var under kolonialismen som muslimska länder arbetade på sin lagstiftning, stiftade nya lagar och en ny civillagstiftning. Familjedomstolen och familjerätsfrågorna är de som främst fått leva kvar och det som idag benämns som sharia-lagstiftning. Roald säger emot att Sharia kan ses som en “Guds lag” då sharia bygger på Koranen och haditherna som är människotydda (Ouis & Roald, 2003a).

Senare i vår uppsats beskriver vi hur feminister inom islam menar att lagstiftning som sharia tolkats av män som levt i en patriarkal kultur. Faktorer som detta har lett till att muslimsk lag nedvärderar kvinnan på grund av feltolkningar av religionen. Det finns alltså motstridigheter kring hur viktig sharia är inom islam och hur viktigt det är att upprätthålla den i västerländska kulturer med annan civilrättslig lagstiftning.

I Storbritannien etablerades 1985 “The Muslim Law Sharia Council”, en form av islamisk domstol. Procedurer kring äktenskap och skilsmässa enligt sharia skiljer sig från de civilrättsliga som råder i Storbritannien ([länk 2](#)). The Muslim Law Sharia Council tillhandahåller dokument där kvinnan ([länk 3](#)) respektive mannen ([länk 4](#)) kan ansöka om skilsmässa för att få detta giltigförklarat enligt religionen.

Crabtree, Husain & Spalek beskriver hur förfarandet skiljer sig åt för kvinnan och mannen enligt islamisk lag i ansökan om skilsmässa. För mannen räcker det med att uttala en så kallad “Talaq”, dvs. uttala att han vill skilja sig tre gånger, om det finns två vittnen som kan intyga om hans ord. För att skilsmässan ska anses giltig om kvinnan vill skilja sig ska hon uppge vad hennes motiv för skilsmässan är och hennes man måste godkänna skilsmäsoansökan (Ashencean Crabtree mfl., 2008).

Roald visar förståelse för hur vi i Sverige kan ha svårt att se hur sharia har utrymme i vårt samhälle. I Sverige används bara den svenska civil lagstiftningen gällande exempelvis äktenskap och skilsmässor. Detta betyder dock inte att det inte finns människor i Sverige som står under sharialagstiftningen. Roald belyser att frågan om skilsmässa kan bli problematisk i Sverige. Då kvinnan är gift enligt islamsk lagstiftning, bör hon även skilja sig enligt denna. Kvinnan kan inte skilja sig enbart enligt svensk lag, då hon inte anses vara skild från sin man förrän hon skilt sig enligt islam. Detta betyder att kvinnan inte kan gifta om sig eftersom hon fortfarande är “gift” med sin man tills hon skiljt sig enligt sharialagstiftningen. Detta fenomen kallas för “limping marriages” och innebär att kvinnan är fast i sitt äktenskap trots att hon enligt svensk lag är skild från sin man. Vidare beskriver

Roald att i Sverige har sharia fått en status, där individen själv kan välja om den vill följa lagen eller inte (Ouis & Roald, 2003a).

3 TIDIGARE FORSKNING

Som tidigare beskrivits av Aje Carlbom så finns en hel del empiriska studier om islam i Europa (Carlbom, 2003). Vi har valt att rikta vårt fokus mot Sverige. I detta kapitel kommer vi återge huvuddragen ur fyra studier där vi ser likheter med vår egen studie. Dessa studier har gjorts på unga muslimer i Sverige och Danmark, främst unga tjejer. De fokuserar på teman som i likhet med vår studie handlar om islam, äktenskap, könsroller, klädsel, sjalen och den kontroll som unga muslimer kan utsättas för. Detta kapitel kommer sedan kopplas samman med vårt resultat längre fram i studien.

3.1 Introduktion till studierna

I etnologen Pia Karlsson Mingantis studie möter vi unga muslimska tjejer i Sverige som ser sig själva som medvetet praktiserande muslimer. Att vara praktiserande i sin religion ser tjejerna som en mognadsprocess, att bli en individ (Karlsson Minganti, 2007).

I en liknande studie gjord av Eva-Lena Haag & Signild Risenfors, universitetslärare i genusvetenskap respektive religionsvetenskap, berättar unga muslimska tjejer om hur det är att leva som muslim i Sverige och vilka förväntningar som finns på dem som unga kvinnor. (Haag & Risenfors, 2007)

En annan intervjustudie har gjorts av Anne Sofie Roald, professor i religionshistoria, där hon intervjuat 30 muslimska kvinnor i Sverige, i olika åldrar och med olika ursprung. Alla kvinnor som hon intervjuat anses ha en positiv syn på islam (Ouis & Roald, 2003b).

Jonas Otterbeck, lektor i islamologi har gjort en studie som bygger på intervjuer med 5 tjejer och 4 killar i Malmö och Köpenhamn om hur det är att vara ung muslim i dagens samhälle (Otterbeck, 2010).

3.2 Att försvara islam

De unga männen och kvinnorna i Otterbecks studie beskriver hur det är en process att identifiera sig som muslim och skapa en relation till religionen islam. De möter fördomar i samhället, vilket enligt dem kommer ifrån andra muslimers handlingar. Dessa handlingar ”spär på” de fördomar som redan finns och går ut över dem som unga muslimer i Malmö och Köpenhamn idag. De diskrimineras bara för att de är muslimer. Männen har det värst enligt dem själva, de får en stämpel, de märker hur folk tar avstånd från dem, att de ses som terrorister och att det finns negativa föreställningar om muslimska män i dagens samhälle. De känner att de måste försvara sin religion (Otterbeck, 2010).

Att försvara sin religion diskuteras även i Roalds studie. Hennes resultat visar att trots hur olika praktiserande dessa kvinnor är så känner de att de har en uppgift att försvara islam i det svenska samhället. Flera av kvinnorna upplever att majoritetssamhället talar om dem som de ”muslimska förtryckta kvinnorna” ett fenomen som Roald menar är generellt för muslimer men specifikt för den muslimska kvinnan (Ouis & Roald, 2003b).

3.3 Inför äktenskapet

I Otterbecks studie pratar de unga vuxna om att gifta sig, vilket alla vill. De ser att det är lättare att gifta sig med någon som också är muslim. Otterbeck diskuterar hur den mångkulturella miljön dessa unga lever i gör att religionen är viktig i valet av partner, men att den etniska tillhörigheten inte är lika viktig. De diskuterar även hur självbestämmandet är viktigt när det gäller den framtida partnern (Otterbeck, 2010).

När tjejerna i Haag & Risenfors studie pratar om det framtida giftermålet är det enligt tjejerna viktigare för en tjej att vara oskuld innan äktenskapet än för en kille. I samtalet kring äktenskapet berättar flera av tjejerna att de inte vill gifta sig. De menar att deras primära mål i livet är att skaffa sig egen frihet och självständighet. Tjejerna är emot månggifte. Huvudanledningen till detta är inte att det är olagligt i Sverige enligt Haag & Risenfors utan snarare för att det är omöjligt för mannen att behandla alla fruar lika och undvika svartsjuka (Haag & Risenfors, 2007).

3.4 Könroller

Tjejerna i Karlsson Minganis studie ser det som en självklarhet att man och kvinna är olika och har olika plikter och egenskaper, men i slutändan är de ändå lika inför Gud. Tjejerna pratar om hur de frivilligt underkastar sig den manliga dominans som exempelvis finns i moskén och inom ledarskapet i religionen. De ser inget problem i att idealet av en ledare är en man, inte heller ser de något problem i att mannen ses som beskyddare av kvinnan och att kvinnan är i behov av detta skydd. När det gäller sexualitet menar tjejerna att den finns överallt i samhället, att kvinnan ses som fresterska men att både män och kvinnor har ansvar att hantera sin sexualitet genom självkontroll. De pratar om kvinnliga rättigheter och manliga plikter. Det är av vikt att vara en god muslim, då tjejer måste reflektera över klädsel och beteende (Karlsson Minganti, 2007).

Tjejerna i Haag & Risenfors studie beskriver att de kan se positiva aspekter av islam, som att det är mannen som ansvarar för försörjningen vilket tjejerna menar leder till att deras lön vid arbete är deras egna att bestämma över. Studien visar även hur tjejerna anser det positivt att kvinnan enligt islam ansvarar för barnuppfostran, där kvinnan ses som mer känslomässig och psykiskt starkare än mannen. De ser också att mannens fysiska styrka skiljer sig från kvinnan. Generellt ser Haag & Risenfors att tjejerna skildrar sin bild av kön essentiellt, dvs. att könsnormer framställs som något inneboende (Haag & Risenfors, 2007).

I Roalds studie diskuteras frågan om jämställdhet. Kvinnorna beskriver att de blivit mer jämlika gentemot sina män sedan de kom till Sverige, främst gällande hemarbetet. De menar att Sverige är bra då alla har rätt till utbildning och arbete, att det är ett bra sätt att se på jämställdhet mellan könen. När de beskriver förhållandet mellan man och kvinna generellt så är de överens om att vi inte kan säga att man och kvinna är lika. Män är generellt sett starkare fysiskt. Kvinnor är generellt sett psykiskt starkare. Biologiska skillnader leder till att det är männen som bär ansvaret för familjen, kvinnorna ser att de inte kan bli lika männen på den här punkten (Ouis & Roald, 2003b).

Otterbeck stöter på motstånd i sin studie gällande att de unga vuxna inte vill stereotypisera när de talar om skillnader könen emellan. Men det diskuteras att killar har färre regler än tjejer och att de inte behöver tänka på frågan om själ som ses som den stora skillnaden. De menar att de unga männen klarar sig mer själva och har en större rörelsefrihet, de unga kvinnorna får inte klara sig på samma sätt själva och ska lära sig att vara försiktiga och respektabla (Otterbeck, 2010).

3.5 Klädsel & sjal

En diskussion som får stor plats i Karlsson Mingantis studie är den om sjalen, hijab, som alla tjejerna bär. Att bära sjal ser tjejerna som en religiös plikt och något som visar ett aktivt praktiserande av religionen. De menar att bärandet av hijab innehåller normer och regler som de måste följa. Tjejerna understryker att sjalen ska bäras frivilligt. Karlsson Minganti anser att i motsats till de som ser sjalen som en resurs för manlig dominans ser tjejerna sjalen i termer av självkontroll och att vara oberoende. De menar att sjalen ligger till grund för deras frihet, att de kan röra sig hur de vill i det offentliga. Att bära sjal är inte den enda symbolen för gudsfruktan enligt tjejerna, men de ser sjalen som ett sätt att stärka sin tro och visa andra att de är troende. De känner sig inte hindrade av att bära heltäckande klädsel och sjal, men att samhället ställer sig negativt till detta utseende. De ser även sjalen som stigmatiserande, framförallt på arbetsmarknaden (Karlsson Minganti, 2007).

I Otterbecks studie talar de unga muslimerna om speciell klädsel och sjal endast vid bön. Tjejerna i studien har i övrigt en diskussion kring att de klär sig anständigt genom att ha lössittande toppar och blusar och att inte bära åtsittande byxor. De menar att kropp och kläder är en del av vardagen i islam. I studien diskuteras att det inte syns på dessa ungdomar att de är muslimer, deras tro signaleras varken genom kläder eller symboler. Att tjejerna inte bär sjal motiveras med att de inte känner att de har rätt syfte eller avsikt för att göra det. Det ogillas att kvinnor är dubbelmoraliska, de bär sjal men betar sig inte som de borde när de har sjalen på sig. De anser att det är fint att bära sjal om det görs för tron, där ser de sjalen som en symbol för allvar. Den ska bäras frivilligt, de menar att inte ens Gud kräver att den ska bäras (Otterbeck, 2010).

3.6 Social kontroll

I Karlsson Mingantis studie diskuteras begreppet "dubbelt förtryck". De dubbla förtrycket menar Karlsson Minganti står för hur tjejerna står mellan två genusordningar, både inom den egna gruppen och majoritetssamhället i stort. Att kvinnan är en symbol och utsatt inte bara i den muslimska gruppen. Hon beskriver hur tjejerna tar avstånd från att det finns ett förtryck inom islam och reflekterar över hur tjejerna berättar om hur de uppmanar andra att använda sjal, vilket hon ser som en form av tryck inom gruppen (Karlsson Minganti, 2007).

Tjejerna i Haag & Risenfors studie beskriver hur de som unga kvinnor kontrolleras av familjerna på ett annat sätt än jämnåriga killar. I studien beskrivs begreppet "social kontroll", där tjejerna beskriver den kontroll de utsätts för. De beskriver att det är viktigt hur de betar sig, hur de klär sig och vem de umgås med. Några av tjejerna beskriver den sociala kontrollen i form av "skitprat", att de som unga tjejer är objekt i den egna gruppen. De menar att den sociala kontrollen begränsar deras sociala liv. Flera av tjejerna upplever islam som en kvinnoförtryckande religion och att det är en del av den sociala kontrollen. Samtidigt som studien visar att tjejerna själva anser att de är förtryckta av religionen, så framhävs också vikten av att skilja på religion och kultur. De menar att religionen kommer ifrån Gud och kulturen kommer från människan (Haag & Risenfors, 2007).

I Roalds studie diskuteras i likhet med studien ovan begreppet "social kontroll". Kvinnorna är överens om att det är lättare att leva som muslimsk kvinna i Sverige än i deras hemland, men att det finns en social kontroll inom den egna gruppen som kan vara påfrestande. Att varje individ inom gruppen har kontroll på vad de andra i gruppen gör. Denna kontroll menar de ofta yttrar sig i diskussioner om

sjalen, om kvinnan ska bära den eller inte bära den, om de är muslimer eller icke-muslimer beroende på om de bär den eller inte och deras beteende i sin helhet. De pratar om en social kontroll, att vara kontrollerad av den egna gruppen och hela tiden vara rädd att göra fel. Det är viktigt att göra det som förväntas av en, som förväntas av dem för att de är kvinnor (Ouis & Roald, 2003b).

3.6.1 Lydnad & tvång

Kvinnorna i Roalds studie menar att kvinnan ska lyda sin man då det gäller religionsfrågor, såsom att be och fasta eller bära sjal. Detta menar Roald blir problematiskt om inte kvinnan är lika religiös som mannen, då blir denna lydnad istället ett tvång. Kvinnorna i studien beskriver hur kvinnomisshandel bland muslimer är vanligare i Sverige än i deras hemländer. Detta tror kvinnorna beror på en osäkerhet hos männen, i mötet med det svenska samhället. De menar att de män som saknar jobb, blir rädda för att förlora sin familj och denna osäkerhet leder till att de blir våldsamma (Ouis & Roald, 2003b).

4 TEORI

I detta kapitel visar vi hur feministisk teori också kan användas i tolkning av islam, dels av religionskritiker, men också av muslimska feminister som hävdar att det är den patriarkala kulturen, inte religionen, som står för det förtryck vissa kvinnor blivit utsatta för i religionens namn. Vidare i vår resultatredovisning kommer vi koppla teorin från detta kapitel till de svar som våra informanter ger.

4.1 Introduktion

Lena Gemzöe beskriver hur den feministiska teorins syn på samhället har etablerat sig i världen idag, inte minst i Sverige. Hon betonar att feminism inte kan betecknas som en feminism utan som *feminismer*. Kärnan i feminismer enligt Gemzöe är att kvinnan är underordnad mannen och att det bör ske en förändring i detta förhållande män och kvinnor emellan (Gemzöe, 2002).

Som nämndes i inledningskapitlet har vi som ambition att med denna studie visa att det finns olika tolkningsversioner av islam. Den traditionella tolkningen av islam anser vi är androcentrisk, det vill säga centrerad kring mannen. Vi har också märkt att könsroller ofta tolkas från ett essentialistiskt perspektiv, det vill säga att det som är manligt eller kvinnligt är något inneboende, i mannen respektive kvinnan. Detta bygger vi på bilden av manligt och kvinnligt som framställts i avsnittet om tidigare forskning men också i denna studies resultatredovisning.

4.2 Feministisk kritik av det essentiella synsättet på kön

Som nämndes ovan har vi identifierat ett essentiellt synsätt på kön hos de informanter som deltar i tidigare forskning men också i de informanter som deltar i vår egen studie. Det är tydligt att det finns olika typer av drag som är manliga (fysiskt stark, beskyddare, försörjningsansvarig, den som fattar tunga beslut) och kvinnliga (vårdande, känslsam, psykiskt starkare, sentimental). Dessa drag är inneboende och hör ihop med ifall individen fötts till man eller kvinna. Psykologen och författaren Gary Wood menar att sådana stereotypa könsroller skapar två polariserade kategorier; man och kvinna. Antingen ingår personen i den ena eller den andra kategorin. Wood menar att detta i slutändan leder till att den

ena framställs som bättre än den andra. Exempelvis om mannen sägs vara stark, så innebär det att kvinnan är svag etc (Wood, 2005).

Professor Deborah Cameron beskriver i likhet med Wood hur en sådan uppdelning mellan de två kategorierna man och kvinna, kan ha förtryckande konsekvenser då den ena kategorin kan upphöjas och föredras framför den andra. Om en individ från födseln blir uppfostrad med att den ingår i den ena kategorin finns även risken för att den aldrig utforskar andra sidor hos sig själv som annars skulle kunna bidra till personlig utveckling. Individen är fast i en rigid box och tillåts aldrig utforska det som ligger utanför. Den individ som trots detta går utanför mallen kan riskera att bli dömd av den sociala kontexten för att göra fel (Cameron, 2007).

4.3 Feministisk kritik av religion

Religionshistorikern Jeanette Sky ser på religion ur ett kritiskt feministiskt perspektiv. Hon beskriver hur den religionshistoria som finns skriven om islam är halv, då historien glömt bort kvinnan och endast talar till mannen i de heliga skrifter som finns. Mannen är normen och den Gud talar till i skrifterna, kvinnan är den andre. Genus är uppbyggt av makt men så även religionen menar Sky, det finns ett tankesätt att religion bygger på ett maktperspektiv. De heliga skrifterna talar till den som har makt (mannen) vilket medverkar till att religionen upprätthåller det maktperspektiv som finns mellan man och kvinna. Mannen är idealet och kvinnan är något annat. Den heliga skriften (Koranen) är skriven i kapitel, kapitel som är till för mannen. Kvinnan är en egen kategori som skildras i ett eget kapitel. Hon väljer vidare i sin text att kritiskt granska sharia, den islamiska lagen, som bygger på de heliga skrifterna. Sky framställer mannen som den som bestämmer. Om kvinnan tilltalas i Koranen är det genom mannen, då mannen får en förpliktelse i förhållande till kvinnan. Kvinnan objektifieras i andra ledet när mannen är den Gud talar till. Som tidigare beskrivits anser Sky att religion upprätthåller det maktförhållande som finns mellan man och kvinna, islam upprätthåller det och äktenskapet upprätthåller det då äktenskapet i islam spelar en stor roll i muslimers liv. Inom ramen för äktenskapet skiljer sig spelreglerna för man och kvinna vilket leder till att kvinnan missgynnas. Det är även inom äktenskapets ramar som man och kvinna kan ha sex, något som enligt Sky skildras i Koranen av mannens önsknings och behov. Sky diskuterar ett specifikt kapitel som beskriver vem mannen kan ta som sin fru, hon problematiserar det utefter att Gud talar till ni (männen) och att denna ni tillskrivs rättigheter framför den grupp som följer, kvinnorna. Mannen är ni, han har inget kön i Koranen menar Sky, han är människa. Kvinnorna är således ingen människa, hon är ett kön, en annan grupp eller kategori, en egen klass i samhället, ett objekt. Vidare i regler kring äktenskapet favoriseras mannen och tillskrivs rättigheter utifrån att han kan ha flera fruar (vers 4:3), kvinnan kan bara ha en. Mannen kan gifta sig med en kristen, en jude, eller muslim, det kan inte kvinnan då hon enligt lagen endast får gifta sig med en muslim (Sky, 2009).

4.4 Muslimska feminism

Då vi här talar om muslimsk feminism har vi inspirerats av Jonas Svensson, teologisk dr i religionshistoria som beskriver den som följande:

“Det feministiska i densamma (muslimsk feminism) består av en uttryckt medvetenhet om att kvinnor som grupp är diskriminerade i jämförelse med män som grupp samt en uppmaning till förändring av detta förhållande. Det muslimska består i den uttryckta uppfattningen religionen islam, “korrekt tolkad”, är utan skuld till detta förhållande, och snarare ska ses som en progressiv kraft i sammanhanget” (Svensson 2009 s.97).

Då många uppfattar islam som en kvinnoförtryckande religion, finns även andra röster som menar att Koranen kan tolkas på ett icke kvinnoförtryckande sätt. Waleed Malik skriver i en artikel hur Koranen genom historien tolkats av en manlig elit som ensamma hade tillgång till att läsa och därmed tolka texterna. Dessa tolkningar har vidare lett fram till bl.a den islamiska lagstiftningen sharia. Under 1900 talet ökade läs och skriv kunnigheten i den muslimska världen dramatiskt. Av speciell vikt menar Malik, var att kvinnor först nu kunde läsa de ursprungliga texterna och tolka islam genom ett annat synsätt ([länk 5](#)).

Amina Wadud, islamologiprofessor, muslim och feminist erkänner att islam använts för att mindervärdera kvinnan. Hon hävdar att Koranen tolkats som oföränderlig och ur ett patriarkalt perspektiv. Att som sekulära feminister hävda att religionen i sig är kvinnoförtryckande menar Wadud underminerar kvinnors spiritualitet och helt bortser från behovet att uttrycka sin religiösa identitet. Istället behövs en *ny* tolkning av islam där källorna granskas kritiskt ur ett feministiskt perspektiv. Exempelvis beskriver Wadud hur Koranens beskrivning av månggifte visar hur pass omöjligt det är att uppnå de krav som ställs på mannen vilket gör att en möjlig tolkning är att religionen inte tillåter det. Denna tolkning innebär alltså att det är en omöjlighet för mannen att ingå månggifte, vilket samhälle han än befinner sig i. De regler som ger mannen förmåner framför kvinnan då det kommer till skilsmässa kan tolkas i sin historiska kontext och inte bör användas idag. Tolkningar är enligt Wadud viktigt att förstå, hon beskriver även hur kvinnor har olika anledningar till att bära hijab (själ). Det som inte går att urskilja är dock, vilken kvinna som använder hijab av tvång från en patriarkal kultur från en kvinna som använder hijab som verktyg för kvinnlig frigörelse i en västerländsk kontext. Endast då kvinnan själv beskriver varför hon bär hijab kan vi veta varför. Wadud menar att om en man ser på kvinnan som jämlike snarare än ett sexobjekt, bör hon kunna gå runt naken utan att behöva vara rädd för att bli offer för sexuellt våld. Wadud menar att om en man vill våldta en kvinna, spelar det ingen roll om kvinnan täcker sitt hår eller inte. Det ligger hos mannen att om han har respekt för kvinnan så våldtar han henne inte. Själv bär Wadud hijab. Hon berättar hur hon blivit tillsagd att ta av sig den, då andra muslimska ledare benämnt henne som en "djävul i Hijab" på grund av sina feministiska åsikter och Korantolkningar (Wadud, 2006).

En annan muslimsk feminist som menar att religionen misstolkats till mannens fördel är Dr Haifa Jawad, universitetslektor i islamstudier vid Birminghams universitet i Storbritannien. Hon skriver i en av sina böcker om hur relationen mellan make och hustru i ett muslimskt äktenskap har framställts av religiösa ledare som att mannen enligt religionen ska råda över kvinnan som något objekt. Kvinnlig otrohet har räknats som något mycket värre än manlig otrohet. Vissa muslimska ledare har enligt Jawad uppmanat kvinnor vars män varit otrogna att hantera situationen med tålmod istället för att bli upprörda. Det är hustruns ansvar att vinna tillbaka mannens hjärta genom att visa tålmod och respekt. Hustruns lojalitet är det som räknas i ett äktenskap enligt vissa ledare inom religionen. Mannens lojalitet är inte lika viktig. Jawad uttrycker hur beklagligt det är att dessa uppfattningar om hur islam ska tolkas fortfarande lever kvar. Hon menar att det är dessa feltolkningar som ofta hörs när det talas om islam. Jawad hävdar dock att uppfattningar som beskriver att kvinnan aldrig ska upphöra vara ödmjuk mot mannen vare sig han visar henne kärlek eller inte, om han tar en andra hustru eller inte, strider mot den sanna meningen i islam där den äktenskapliga relationen ska bygga på ömsesidig jämställdhet och rättvisa. Budskapet i islam då det gäller äktenskap menar Jawad alltid handlar om att skapa

en lycklig relation för båda parter. Jawad diskuterar även frågan om månggifte. Att gifta sig med upp till fyra fruar har missbrukats i den muslimska världen då korantexten är tagen ur sitt sammanhang menar hon. Månggifte är tillåtet i religionen under vissa förutsättningar men allt handlar om vilken avsikt mannen har i sammanhanget. Att gifta sig med fler fruar för att tillfredsställa sina sexuella lustar är inget som är förenligt med islam exempelvis. Månggifte får endast praktiseras då det gynnar samtliga inblandande parter och får inte missbrukas av mannen. Under tiden då islam uppkom som religion kunde månggifte användas för att gynna vissa kvinnor. I dag är det annorlunda och månggifte måste appliceras på den kontext som råder. Avsikten från mannen är alltså det primära enligt Jawad (Jawad, 1998).

Som nämnts tidigare ser alltså muslimska feminister vikten av att tolka Koranen och haditherna ur ett kvinnoperspektiv. Jonas Svensson skriver att även om Koranen eller sunna inte förbjuder kvinnliga tolkare av texterna möts ofta kvinnliga feminister som vill göra en kvinnovänligare tolkning av motstånd i den muslimska världen. En uppfattning som råder i stort är att det är mannen som ensam har rätt att läsa och tolka texterna. Kvinnliga akademiker som tolkat de religiösa skrifterna har marginaliserats från det offentliga tänkandet i den muslimska världen. Dock finns tendenser som sakta verkar ge muslimska kvinnor större erkännande i det offentliga rummet (Svensson, 2009).

5 METOD

I detta kapitel presenterar vi vårt val av metod, en kvalitativ intervjustudie. Vi presenterar vårt urval, tillvägagångssätt, intervjustruktur, analysmodell, forskarroll och de etiska överväganden vi gjort, för att läsaren ska få en inblick i arbetsprocessen.

5.1 Kvalitativ ansats

I denna studie är vi som forskare inte ute efter att kunna redovisa en manifest, det vill säga fast bild av hur kvinnosyn ser ut i islam. Snarare är vi ute efter att *utforska* kvinnosyn i islam och just därför har vi valt att utgå från en kvalitativ ansats med åtta intervjuer för att få en djupare förståelse för våra informanternas enskilda upplevelser och åsikter i frågan. Professorn Alan Bryman beskriver att i den kvalitativa ansatsen finns inget krav att informanterna ska representera den grupp som undersöks (Bryman, 2012).

Detta innebär att vi inte kan förvänta oss att alla muslimer kan känna igen sig i de svar som våra informanter ger i vår studie. Att genomföra kvalitativa intervjuer med muslimska män anser vi vara ett lämpligt tillvägagångssätt för att besvara vår frågeställning om vilka förväntningar muslimska män har på kvinnan och därmed få en bättre inblick i hur kvinnosyn inom Islam kan se ut. Vidare menar Bryman att den kvalitativa ansatsen ses som flexibel och mer öppen för förändring än den kvantitativa ansatsen. I den kvalitativa processen finns alltså möjligheten för forskaren att förändra frågeställningar och fokus under arbetets gång. En intervju behöver inte nödvändigtvis vara den andra lik då forskaren använder den kvalitativa ansatsen (Bryman, 2012).

Det har varit gynnsamt för oss då vi haft behov av att vara flexibla och ha möjlighet att byta riktning på studien. Att formulera forskningsfrågan var till en början problematiskt då vi valt ett stort och övergripande ämne. Till en början var

vår inriktning äktenskapet i stort. Under arbetets gång insåg vi att det var just kvinnoyn som intresserade oss mest och därför valde vi att byta fokus.

5.2 Urval & tillvägagångssätt

För att hitta informanter gjorde vi affischer som hade som syfte att vår intressegrupp skulle intressera sig för studien och vilja delta i intervjuer. Affischerna sattes upp på Malmö högskola. Då vi inte fick någon respons på affischerna beslutade vi oss för att kontakta en muslimsk studentförening. Vi har använt det som Bryman kallar för *målinriktat urval* som innebär ett mer strategiskt urval där forskaren väljer ut sina informanter strategiskt (Bryman, 2012).

Vi informerade ledningen för studentföreningen om vårt syfte, via föreningens Facebook sida fick vi vidare kontakt med olika medlemmar som sedan kom att bli större delen av våra informanter. Utöver detta tillvägagångssätt fick vi via bekanta kontakt med informanter som uppfyllt de krav som vi ställt, (man, praktiserande muslim, bosatt i Sverige, ca ålder: 20-30 år).

Tekniken ovan kallas för *snöbollsurval*. Bryman beskriver hur forskaren under denna urvalsprocess letar efter att initialt få kontakt med vissa personer, som uppfyller de kriterier som ställs på informanten. Vidare används dessa personer till att generera nya kontakter som är relevanta för forskningen (Bryman, 2012). Utifrån den tid vi haft på oss med denna uppsats har vi ansett det vara rimligt att intervjua åtta stycken personer till vår studie.

5.2.1 Avgränsningar

Vi är medvetna om den stora bredd som råder inom islam men tar ingen hänsyn till detta i vårt urval då vi är intresserade av hur muslimska män ser på kvinnan. Detta innebär att vår grupp av informanter är en heterogen grupp av muslimska män med slumpmässigt olika tolkningar av islam. Vi har aktivt gjort ett val att intervjua män och inte kvinnor. Dels eftersom vi vill fördjupa oss på kvinnoyn i Islam, inte utifrån en kvinnas perspektiv, utan mannens. I vår studie ingår bara ogifta män, även detta har varit ett aktivt val då vi förutom kvinnoyn i Islam är ute efter att undersöka de förväntningar som finns på kvinnan inför ett äktenskap. Vi har gjort en avgränsning gällande ålder, dels för att vi vill ha ogifta män i vår studie och dels för att valet att intervjua män i åldern 20-30 år har gjort det lättare för oss att ha ett bra flyt i mötet då vi varit i samma ålder och kunnat relatera till varandra.

5.3 Intervjustruktur

För att kunna besvara våra frågeställningar har vi valt att använda oss av kvalitativa semistrukturerade intervjuer. Då vi intervjuat informanterna har en av oss lett intervjun och den andra fungerat som stöd och ställt följdfrågor. Enligt Bryman innebär en semistrukturerad intervju att intervjuaren följer en intervjuguide med teman och allmänt formulerade frågor. Intervjuguiden fungerar som stöd till forskaren och denne har även möjlighet att ställa frågor utanför guiden. Under denna form av intervju sker ett flexibelt möte mellan forskare och informant, vilket innebär att om informanten beskriver något som inte i förväg finns med som tema i forskarens intervjuguide så finns möjlighet för forskaren att fånga upp och fråga vidare om det skulle ha relevans för studien (Bryman, 2012).

Vår intervjuguide tar upp följande teman: Religionens påverkan, önskemål kring äktenskap, egenskaper som värderas hos kvinnan, könsroller i äktenskapet, samt sexualitet. Då vi intervjuat personer till vår uppsats har vi utgått från

intervjuguiden (se bilaga 1) men under intervjuernas gång ställt dels följdfrågor samt nya frågor om ämnen som uppstått i informanternas svar.

Professorn Monica Dalen beskriver hur forskarens huvudfokus är att lyssna och kunna visa informanterna sitt intresse för vad de säger. Att kunna bekräfta och fråga vidare på det som informanterna ser som viktigt. Vidare beskriver Dalen hur hon förutsätter att en intervju blivit inspelad på band och sedan transkriberad. Hon poängterar vikten av att forskaren själv sköter transkriberingen då de ges en chans att lära känna informanten och dess svar på ett bättre sätt (Dalen, 2008).

Det har varit till vår fördel att vara två intervjuare då det kan vara lätt att missa vad som bör fångas upp om man som ensam håller i en intervju och samtidigt ska ha fokus på tekniska delar samt att samtalet flyter på. Våra intervjuer har hållits i grupperum på Malmö högskola för att ge våra informanter ro att prata öppet och ostört. Intervjuerna i denna studie spelades in med samtycke av våra informanter. Materialet transkriberades senare för att kunna analyseras och koder. Se analysmodell nedan.

5.4 Analysmodell

Vi har efter våra genomförda intervjuer transkriberat vårt inhämtade material och sedan analyserat detta. Eftersom vi har valt den kvalitativa ansatsen i form av intervjuer, har vi valt den kvalitativa *innehållsanalysen* som vår analysmetod. Vi har lyssnat på våra inspelade intervjuer flera gånger och ordagrant skriftligen dokumenterat det våra informanter sagt. Genom att lyssna och läsa materialet kan vi som forskare nå djupare än det som sägs.

Kodning är enligt Bryman precis som tema vanligt i den kvalitativa innehållsanalysen. I Brymans text finns ett tillvägagångssätt för tillämpning av kodning på materialet, en kodning som vi inspirerats av när vi arbetat med våra transkriberade intervjuer. Vi har läst igenom våra transkriberade intervjuer flera gånger, första gången läste vi bara igenom dem för att få en större överblick av de svar vi fått fram. Nästa gång strök vi under det som vi ansåg viktigt att lyfta fram, såsom nyckelord och koder. Vi läste igenom det ytterligare för att finna bra citat och förklaringar till dessa koder. Utifrån koderna har vi sedan jämfört dessa med varandra sinsemellan och hittat likheter med kapitlet tidigare forskning och teoriavsnittet. När vi tillsammans jämfört våra kodningar av material har vi sett att vi som två forskare tolkat saker olika och fokuserat på olika saker i materialet. Detta har lett till många intressanta diskussioner oss emellan innan vi fått fram det väsentliga i vårt insamlade material. Koderna vi fått fram, har vi tematiserat och använt som rubriker i vårt resultatkapitel (Bryman, 2012).

5.5 Forskarrollen och etiska överväganden

Det är av vikt att vi som forskare förstår att vi har en roll i vårt insamlade av material. Professorerna Steinar Kvale och Svend Brinkmann beskriver att det finns ett maktperspektiv i en intervjusituation. Det är vi som forskare som ställer frågorna, styr intervjun och sedan bearbetar svaren (Kvale & Brinkmann, 2009).

Vi har varit två forskare under våra intervjuer som kan förstärka maktperspektivet, då det bildar ett två mot -en förhållande. Vi som forskare har gjort det vi kunnat för att minimera etiska dilemman som kan finnas i den typ av intervjustudie vi valt att göra. Vi har med hjälp av Bryman sett till att följa de, enligt honom, etiska principer som finns. Dessa etiska principer har vi innan varje intervju informerat våra intervjupersoner om, både via vårt informationsbrev om förfrågan om att vara med i vår studie men även vid intervjutillfället. Vi har informerat våra

informanter om syftet med uppsatsen och vad undersökningen går ut på. De har blivit meddelade att deras deltagande är frivilligt och att de kan hoppa av studien när de vill. De har givit sitt samtycke till att delta, samt samtycke till att intervjuerna spelas in. Vi har meddelat våra informanter att det bara är vi som forskare som har tillgång till deras uppgifter, att de hålls anonyma i vår uppsats då deras identitet inte är av relevans (Bryman, 2012).

Vi har valt att använda fingerade namn i resultatavsnittet, för att hålla våra informanter anonyma, men även för att läsaren ska kunna skapa en relation till informanterna. De har även blivit meddelade att vårt material endast kommer att användas till denna studie. För att stärka de etiska principerna ytterligare i vårt färdigställda material har vi informerat våra intervjupersoner att vi kan skicka de till dem för granskning innan vi lämnar in det, om de vill. Det är frivilligt för de som vill, att läsa igenom det färdiga resultatet. Det ger dem en sista chans att dra sig ur om de inte anser att vi tolkat dem på ett bra sätt. Vi har innan våra intervjuer låtit våra intervjupersoner läsa igenom den guide som har legat till grund för intervjun och varit tydliga med att om det finns frågor som de inte är bekväma med så behöver de inte svara på dessa. Responsen har från alla våra deltagare varit positiv, både angående frågorna och syftet med studien.

Bryman menar att det kan vara svårt att som forskare skilja på frågor som är etiska eller oetiska. Det är något som vi som forskare själva får ta ställning till. Vidare skriver Bryman att ämne som religion och sexualitet är privata frågor som leder till att intervjupersonerna ger delar av sig själva och sitt privatliv vilket kan leda till att personen blir obekväma (Bryman, 2012).

Informanterna har med glädje delat med sig av sig själva och sin religion och svarat på frågor om sexualitet. De har inte uppfattat vårt ämne som känsligt, de har aktivt valt att vara med i vår studie och därför har vi valt att inte skicka vår uppsats till de etik råd som finns på högskolan för prövning av uppsatsämne då vi ser att vårt ämne är etiskt försvarbart.

5.5.1 Kumulativitet & trovärdighet

I vår studie väljer vi att fokusera på forskningskrav som är lämpade för en kvalitativ ansats. Bryman skriver om hur begreppet *trovärdighet* är att föredra framför validitet och reliabilitet som annars mer lämpar sig i en kvantitativ ansats. Vidare beskrivs hur kumulativitet är viktigt då det i sitt uttryck visar hur studien bygger på andra studier (Bryman, 2012).

Vi fokuserar därmed på att trovärdigheten ska vara så hög som möjligt samt att vår studie ska bygga på kumulativitet. Vi visar i vår resultatredovisning att resultatet är trovärdigt genom att lägga fram citat från informanterna. Vi har i vissa citat gått in och omformat talspråket från transkriberingarna till ett mer förståeligt skriftspråk för att underlätta för läsaren. Att talspråk, då det översätts ordagrant till skrift, möjligtvis kan uppfattas som obildat, motiverade också till att i vissa fall omformulera informanternas svar. Det är för oss viktigt att våra informanter tolkas som seriösa, då vi under intervjuerna uppfattat dem som just detta. Vi har på inga sätt ändrat innebörden i citaten utan det handlar snarare om att vi har tagit bort, för sammanhanget onödiga ord.

Då det kommer till kumulativitet har vi noga valt vilka studier som vi ansett lämpliga för vår undersökning. I samtliga studier behandlas områden som *hur det är att vara muslim i Sverige* och om *hur personerna ser på könsroller*. Vi kopplar sedan de studier som tas upp i kapitlet om tidigare forskning till de svar som vi

fått av våra informanter. Vi har i arbetet varit källkritiska och försökt att hålla oss till förstahandskällor, men i vissa fall har det inte varit möjligt att få tag i det benämnda verket så då har vi använt oss av andrahandskällan istället. Vi är medvetna om att vi i inledningen skriver om Fazeela Selberg Zaib och inte en text skriven av henne utan om henne. Vi tycker dock att artikeln är relevant för vårt syfte och har därför valt att ha med den ändå. Vi har valt att använda Koranen med en svensk översättning av Knut Muhammed Bernström, han menar själv att han valt att benämna sin översättning som "Koranens budskap" för att visa att det är en tolkning av originaltexten (Bernström, 2002). Vi vill härmed tydliggöra att vi inser att denna översättning endast är en tolkning och att översättningen från arabiska till svenska kan ge vissa språkliga brister.

6 RESULTATREDOVISNING & ANALYS

I detta avsnitt kommer vi presentera och analysera vårt insamlade material genom våra åtta intervjuer. I resultatet av intervjuerna väver vi in en analys kopplad till vårt teoriavsnitt samt de studier som framkommer i avsnittet tidigare forskning. Vi kommer i detta resulttkapitel besvara vårt syfte och våra frågeställningar. De två frågeställningar som är presenterade i inledningskapitlet använder vi här i resultatet som huvudrubriker. Då vi gått igenom transkriberingarna har vi tagit fram teman som kommit fram i intervjuerna. Dessa teman används i detta kapitel som underrubriker. Först följer en presentation av våra informanter samt en introduktion till äktenskapets betydelse inom islam. Därefter följer våra frågeställningar med tillhörande teman.

6.1 Presentation av våra informanter

Våra åtta informanter är muslimska män i åldern 20-30 år. De kommer från olika länder såsom Bosnien, Kosovo, Irak, Palestina, Libanon och Thailand. I syfte att skapa anonymitet för våra informanter och samtidigt ge läsaren en relation till dem har vi valt att benämna dem vid påhittade namn. Dessa namn är: Hussein, Ismail, Masoud, Sunan, Agim, Denis, Walid och Ahmed.

För några av dem har det varit viktigt att få bekännas vid en av grenarna sunni, eller shia. Ismail, Masoud, Agim, Denis och Walid tillhör alla den stora sunni-grenen. Även Sunan tillhör sunni-grenen men för honom har det inte lika stor betydelse,

"Det jag gör är sunnimuslim. Men jag brukar inte titta så mycket på det där faktiskt, jag försöker bara göra det som är rätt." - Sunan

Även Hussein som är född i en shiitisk familj vill inte kalla sig för shia eller sunni utan han kallar sig kort och gott för muslim. Ahmed är den enda av våra informanter som bekänner sig som shia-muslim.

När det gäller frågan om hur våra informanter praktiserar sin religion, säger Walid till skillnad från övriga informanter att han är troende muslim men inte lika praktiserande,

"Jag kan ju inte kalla mig för en extremt troende muslim för det är jag ju faktiskt inte. Jag ber inte fem gånger om dagen men jag är född i religionen så att säga." - Walid

För de övriga informanterna är bönen en del av vardagen, som praktiserande muslim. De försöker att be fem gånger om dagen om det ges möjlighet till det.

6.2 Äktenskapets betydelse

I likhet med vad vi beskrev i bakgrunden så ser alla våra informanter att äktenskapet är viktigt i islam. Detta på grund av att profeten Muhammed har sagt att äktenskapet är halva religionen;

“Profeten Muhammed, (må guds fred och välsignelse vara över honom) säger att äktenskapet är att fullfölja sin andra del av religionen (...) Att man fullföljer sin tro genom att gifta sig, genom att ingå ett partnerskap.”- Ismail

Några av våra informanter pratar även om äktenskapet i termer av skydd, som ett skydd för man och kvinna. Agim beskriver i nedanstående citat hur äktenskapet även ses som en symbol för tillåtelse att ha sex, eftersom det är en synd i religionen att ha sex utanför äktenskapet;

“Det är av ganska stor vikt äktenskapet, om jag nu ska citera vad islam säger eller Koranen säger. När en man eller när en kvinna gifter sig så har de fullföljt sin halva tro (...) Äktenskapet är en mycket viktig del både för mannen och kvinnan eftersom den (...) minskar risken att till exempel ha sex utanför äktenskapet.”- Agim

I vårt kapitel om tidigare forskning på s. 14 beskriver de unga muslimerna i Otterbecks studie att de alla vill gifta sig (Otterbeck, 2010).

I likhet med dem vill samtliga av våra informanter gifta sig. De ser på äktenskapet som något vackert, något som delas mellan man och kvinna. Två av våra informanter nämner dock att om de inte hade varit muslimer så hade de inte sett på äktenskapet på samma sätt. Masoud beskriver det såhär;

“Hade jag inte varit muslim hade jag inte tänkt att man skulle dela sitt liv med en person. Jag hade nog gjort annat(...) Jag hade nog inte velat gå in i ett äktenskap ens, då blir man ju typ låst om man säger så(...) Du har ju dina skyldigheter gentemot din partner och då måste du se till uppfylla dem också.”- Masoud

I introduktionen ovan har läsaren fått lära känna våra informanter lite närmare, läsaren har fått förståelse för att större delen av våra informanter ser sig som praktiserande muslimer och anser att deras tro är viktig. Läsaren har även fått en inblick i hur viktigt äktenskapet är i islam och för dessa unga män. Nedan redovisar vi resterande av vårt resultat som svar på våra två frågeställningar.

6.3 Hur ser muslimska män på kvinnan och vilka föreställningar/förväntningar finns på henne som framtida hustru?

6.3. 1 Kultur och religion

För att få en bredare syn på vilken sorts kvinna våra informanter är ute efter ställde vi frågor om hennes kultur och religion. Vi baserar även dessa frågor på att vissa tolkningar i islam (som tidigare nämnts i teoriavsnittet på s. 18) ger mannen rätt att gifta sig med kvinnor som tillhör judendomen och kristendomen utöver islam. Här skiljer sig regler kring mannen och kvinnan då kvinnan i islam enligt tolkningar ska gifta sig med en muslim. Större delen av informanterna önskar att deras framtida fru har en någorlunda liknande bakgrund som de själva, att de föredrar om hon också är uppvuxen i Sverige. Våra informanter svarar att det är viktigt att hon talar samma språk som dem och kan de sociala koderna i Sverige. Att gifta sig med en kvinna från ett annat land anser flera hade varit jobbigt. Dels

för att hon inte skulle känna till kulturen och dels för att det hade krävts en del av mannen att visa henne runt i det nya landet, som citatet nedan visar;

“Jag ser ju helst att hon är uppvuxen i Sverige, för jag tror faktiskt att det skulle vara stor skillnad att gifta sig med någon från hemlandet för (...) man är ju uppvuxen i två helt olika kontext, man har olika värderingar, ser på livet olika(...) Därför så tror jag att det är bättre om jag hittar någon här, för då ser man iallafall på livet utifrån samma perspektiv tror jag. Det skulle ju innebära svårigheter för henne (...) för då skulle hon komma hit och vara tvungen att lära sig hur det fungerar här, ett nytt språk och en ny kultur, jag tror det hade blivit svårt. Jag vill att den jag gifter mig med (...) ska vara självständig. Jag orkar inte ta någon i hand och visa henne runt (...) första 4-5 månaderna kommer säkert gå till upplärning (...) i ett nytt land. Då tror jag det kan bli jobbigt faktiskt.” - Walid

Informanterna pratar även om att “klicka” bättre med någon som är från Sverige. Men att det också är lättare att “klicka” med någon som också är muslim. Flera av våra informanter svarar att det skulle göra situationen enklare om kvinnan var muslim, för att underlätta exempelvis barnuppfostran. Några av dem tror att det skulle fungera även om hon inte var muslim, men alla pratar om att de vill att kvinnan ska ha någon form av tro. Generellt vill de inte ha en fru som är ateist och inte tror på något. Här nedan följer två citat som visar detta;

“Jag har ju rätt att gifta mig med någon från en annan religion (...) Ja kristen, jude, etc. Eller om personen i sig tror på Gud bara, men det ska vara en Gud iså fall, inte flera. Monoteist ska det vara.” -Masoud

“Det spelar ingen roll. Helst inte ateist, jag vill ju ändå att hon ska ha en tro.” - Walid

6.3.2 Personliga egenskaper

När de gäller personliga egenskaper hos den framtida frun har vi fått en del spridda svar, men *ärlighet* är den egenskap som framkommer hos flest av våra informanter. Även *ödmjukhet* och *tålmod* är viktigt enligt informanterna. Flera av dem har även talat om att deras fru ska vara rättfram, kritisk och ifrågasättande, Denis har en önskan om att hans framtida fru ska vara såhär;

“Som en katt. Någon som är kärleksfull och vill kela mycket men också inte är rädd att sätta sina klor i en om man gör något fel.”, Denis

6.3.3 Dejting

Vi har haft en nyfikenhet kring hur dejting går till inom islam, och främst vilka förväntningar som finns på kvinnan som männen ska träffa och gifta sig med. Vi har exempelvis frågat om det är okej att dejta inom islam och hur våra informanter ser på detta. Då vi talar om dejting kommer det fram att våra informanter är restriktiva då det kommer till att umgås ensamma med tjejer. Det är flera av informanterna som tycker att det vore svårt att lära känna en tjej om de inte får umgås själva med henne, men det finns vissa sätt att umgås på som är lämpligare än andra. Att umgås ute bland folk anses generellt vara okej för flera av våra informanter. Att vara hemma ensamma och titta på film anses mindre lämpligt. Vi får uppfattningen att det är den sexuella lusten som kan vara svår att tygla som gör det sista umgängesalternativet mindre lämpligt. Såhär beskriver Masoud hur han ser på dejting;

“Är man ute i det allmänna där det finns människor liksom, då är det ju ok. Men såhär (...) att man är ensamma privat i ett hus och så (...) Jag tror att jag har lustar och jag vet att de är väldigt svåra att kontrollera och i förebyggande syfte så ska man ju undvika det liksom, om man inte vill ha någonting innan äktenskapet liksom.” -Masoud

Att behandla kvinnan med respekt är viktigt för våra informanter. Detta görs enligt flera av våra informanter genom att relationen är transparent, att föräldrar och det sociala nätverket vet om relationen. Att vänta med sex framhålls som viktigt då informanterna beskriver hur en sexuell relation kan distrahera från att lära känna varandra på riktigt. Ismail beskriver nedan hur det är viktigt att vara öppen med sin relation framför andra;

“Det finns lite olika teologiska åsikter om ifall det är tillåtet för muslimer att dejta eller inte (...) Jag tycker det är viktigt att visa respekt för sin partner. Man ska vara öppen med sin relation och med det menar jag att man inte ska vara hemlighetsfull. (...) att man vågar vara öppen med det mot sina närmaste vänner, familj och såhär. Så att det inte blir massa kaninhoppande från en partner till en annan, multitasking, för då kan man förlora respekt till själva relationen” - Ismail

Att relationen mellan mannen och kvinnan är viktigt är något som vi generellt kan se i svaren hos våra informanter. Nedan presenteras två citat som beskriver att det är viktigt med rätt syfte vid dejting av någon som kanske kommer bli ens fru, att dejtingen handlar om att skapa ett djupare band mellan man och kvinna;

“Jo man kan träffas själva men att man träffas på ett fint och rättfärdigt sätt. Ett rättfärdigt sätt betyder för mig att man inte har några baktankar med träffen, att man verkligen vill lära känna personen, hela personen och inte bara vill ha något specifikt med personen. (...) Men det ska ha ett rättfärdigt syfte.” - Hussein

“För oss muslimer är det inte tillåtet att dejta såsom man gör här i andra västerländska kulturer. Anledningen till det är inte för att allt som är roligt är förbjudet, utan det är för att det finns något djupare, att ett djupare förhållande upprättas mellan kvinnan och mannen.” - Denis

Att ha ett syfte med dejtingen anses viktigt, att det inte är handlingen som räknas utan avsikten. Vi upplever att vissa av våra informanter känner sig lite osäkra på reglerna kring dejting. Det finns också en viss osäkerhet till hur de själva ställer sig till reglerna. Sunan beskriver sin tolkning av hur dejting ska gå till:

“Jag kan säga såhär, man är ju ingen ängel liksom. Det finns ju lagar och regler hur man ska göra men det är inget jag behärskar till hundra procent om jag ska vara ärlig. (...) Vad jag tycker är ju en annan grej, men vad religionen tycker, är en annan grej. Vad jag tycker, jag säger inte att det är fel, ur religionens syn är det fel, att kanske vara hemma själva, det är lite svårt det där, hur man ser på det (...) men jag tror inte att sitta hemma och mysa och kolla på film är rätt enligt religionen men det är något man gör ändå (...) Man får tänka själv, vad det är man vill med det här, det är det som är viktigast i religionen, det är inte handlingen, det är avsikten.” - Sunan

Det finns en vilja bland våra informanter att följa islam även då det kommer till dejting och val av fru. Vi förstår det som att flertalet av våra informanter är seriösa då det kommer till relationer och att de samtidigt förväntar sig av en kvinna att hon också ska vara seriös och respektera relationen. Vi uppfattar att den restriktiva relation som beskrivs under dejtingperioden är till för att undvika att en sexuell relation inleds. Nedan följer ett avsnitt som beskriver en djupare inblick i informanternas syn på sexuella relationer innan äktenskapet.

6.3.4 Sex innan äktenskapet

Sex beskrivs av flertalet av våra informanter som något ömt och fint och det ska praktiseras på ett rättfärdigt sätt, det vill säga inom äktenskapet. Ett återkommande tema i svaren från informanterna är även att Gud förlåter synder och att sex utanför ett äktenskap ses som en synd. Här följer ett citat som visar hur

Ahmed ser på sex innan äktenskapet, att det blir kaos i samhället om du har sex utanför äktenskapet;

“Det är inte ok inom islam att ha sex utanför ett äktenskap. Jag tycker det är en rimlig regel annars hade flera haft sex med flera personer vilket bidrar till mer sjukdomar. Ifall en kvinna blir gravid kommer hon inte veta vem som är pappan, det kommer bli kaos i samhället” - Ahmed

Då det kommer till frågor kring hur informanterna ser på oskulden svarar flera att de inte kan döma en tjej för hennes förflutna, detta står i skillnad till det som beskrivs i kapitlet tidigare forskning på s. 14 där tjejerna i Haag & Risenfors studie beskriver att det är viktigare för en tjej att vara oskuld när hon ingår äktenskap än en kille (Haag & Risenfors, 2007).

Många av våra informanter menar att om de själva inte lyckats leva upp till att ha bevarat oskulden till äktenskapet, kan de omöjligt kräva det av den kvinna som de ska gifta sig med, som Denis beskriver nedan;

“Egentligen är det viktigt att både mannen och kvinnan är oskulder innan de gifter sig. Anledningen till det är att det bildas ett starkare band då när de upplever sin första sexuella kontakt tillsammans inom ett äktenskap. För mig personligen skulle det kännas orealistiskt att kräva att kvinnan ska vara oskuld när jag själv inte är det.” - Denis

Det verkar dock vara viktigt att ångra den synden, att ha haft sex utanför ett äktenskap. Att ångra synden i detta sammanhang verkar enligt vissa informanter vara lika viktigt för både mannen och kvinna då det leder till förlåtelse från Gud, se citat nedan.

“- Vad hon har gjort i sitt förflutna har jag egentligen inte med att göra. Så länge hon har ångrat sig.

- Så hon ska ha ångrat sig? (intervjuare)

- Ja hon ska ju inte, gå runt och skylta med det liksom (...) Man ska inte vara stolt över en synd liksom. Så om personen i fråga ångrar det man gjort visar det att man inte kommer göra det igen.” -Masoud

“Religionen säger också att man förlåter för synderna. Det som hände förr, Gud vet själv vem han förlåter och varför. Det är fel av mig att tänka på det förflutna, det betyder ju automatiskt att den tjejen inte kommer ha en bättre framtid då ju och det är fel att tänka så, iså fall kommer hon inte vara förlåten ju. Då blir hon alltid en syndare ju. Man begår sina misstag, man gör fel, man är mänsklig. Det finns inte någon människa på jorden som inte kommer begå någon synd överhuvudtaget.” - Sunan

En av våra informanter uppger att han skulle kunna uppleva det som problematiskt om tjejen inte var oskuld. Så här beskriver Agim sin syn då han får frågan om han kan tänka sig att gifta sig med en tjej som haft andra sexpartners:

“Jag hade nog..(kunnat gifta mig med en tjej som inte är oskuld), för kärlek vinner ju över allt annat men jag hade ju fortfarande haft den tanken att, nu låter jag sådär lite grov men jag hade haft den tanken att någon annan hade varit i henne innan mig, den tanken dyker upp” -Agim

I övrigt upplever vi det som att våra informanter är relativt förlåtande till tjejer som haft sex innan äktenskapet. En av informanterna tror att det till och med kan vara svårt att hitta en fru som är oskuld eftersom sex i dagens samhälle är något väldigt “öppet”.

“Det är ganska öppet det här med sex och sådant, det kanske är svårare för mig att hitta någon som är oskuld. Om man ska vara fördomsfull, det är ju öppet med sex här så det är inget jag kan fokusera på. Inte så att jag frågar en person första gången jag träffar henne: Är du oskuld? (hon svarar:) Nej. (jag) Okej men hejdå. Hon kanske är världens snällaste eller bästa människa.” -Sunan

Vi upplever i stort att våra informanter har ett ganska ambivalent förhållande till sex. Deras önskan är att det ska ske inom ramen för äktenskapet, men vi märker på deras svar att det inte är så lätt att leva upp till detta. Vi ser att det finns viss problematik i den religiösa hållningen till sin sexualitet. Att inte kunna leva upp till det som religionen kräver tror vi kan skapa en känsla av otillräcklighet. Vi ser även att i frågan om sex innan äktenskapet så har bara en av våra informanter en önskan om att hon som ska bli hans framtida fru ska vara oskuld och att han också kommer att vara oskuld fram till dess. De övriga informanternas svar på den frågan handlar även om att de själva inte är oskulder och då inte kan kräva att den framtida frun ska vara det.

6.3.5 Kvinnans klädsel

I samband med frågor om förväntningar på den framtida frun pratade vi en del med våra informanter om kvinnans klädsel. Rätt klädsel framstår i våra intervjuer som viktigt. I tidigare forskning på s. 15 beskriver tjejerna i Karlsson Mingantis studie hur en heltäckande klädsel är en symbol för deras tro (Karlsson Minganti, 2007).

Vi har valt att visa två koranverser i bakgrundskapitlet som uppmanar kvinnan att klä sig anständigt, vers 24:31 och 33:59. I samtalen med våra informanter är en kvinnas klädsel kopplad till mannens sexualitet, det är i likhet med tidigare forskning som beskrevs ovan viktigt att hon inte har för åtsittande kläder och för några informanter ska klädseln även vara heltäckande. Om en kvinna visar för mycket av sin kropp så är hon lockande och skapar sexuell lust hos männen som inte är bra.

Här nedan följer några citat från våra informanter som visar hur kvinnans klädsel ses som ett skydd för mannens sexualitet. Citatet nedan visar även hur männen i vår studie ser annorlunda på kvinnans och mannens kroppar och vad som anses sexuellt på de båda;

“Bara att hon inte ska ha tajta kläder som är lockande. En kvinna är inte skapad likadant som en man. Kvinnans kropp är mycket mer attraktiv än män och enligt mig ska en kvinna inte dela sin skönhet med alla män hon ska bara dela det med sin partner. Det gör även att äktenskapet blir mycket starkare och att kvinnan ser mer värd ut i sin partners ögon (...) Det jag vet är att islam anser att hela kvinnans kropp är attraktiv i jämförelse med en man. En kvinna har större sexlockande delar i sin kropp bröst, rumpa. Medan män har ett sexlockande område som inte lockar om det inte är blottat.”- Ahmed

I likhet med Ahmed och tjejerna i Karlsson Mingantis studie i tidigare forskning på s. 15 ser några av männen i vår studie kvinnan som en fresterska (Karlsson Minganti, 2007). Flera av våra informanter menar att deras framtida fru inte ska visa för mycket av sin kropp för andra, den ska bara deras man få se;

“Det ska vara rätt klädsel först och främst. Jag vill ju inte att min frus, att hennes former ska synas för mycket osv. som kan skapa attraktion hos någon annan (...) Det står i Koranen att kvinnan ska försöka dölja, sin kropp liksom, så de är lite baserat på det(...) Men när tänker du tshirt? Hon får ju ha tshirt på sej hemma vajaan.”- Masoud

Vidare i tidigare forskning på s. 16 menar tjejnerna i Otterbecks studie att kropp och kläder är en del av islam och att de tänker på hur de klär sig genom att bära lösa toppar och inte för åtsittande byxor, för dem handlar det om att klä sig anständigt (Otterbeck, 2010).

Masoud beskriver i föregående citat om hur det skulle gå till om hans fru skulle vilja ha t-shirt på sig. Han anser i likhet med Agim (citatet nedan) att om kvinnan vill vara mer lättklädd så kan hon vara det hemma. När hon är ute bland folk måste hon tänka mer på hur hon klär sig, för att vara så anständigt klädd som möjligt och inte se attraktiv ut för andra män;

”Jag har sagt till henne att jag helst inte vill att du klär dig kort(...) Jag personligen ser det inte moget hos en tjej om hon visar för mycket av sina kroppsdelar som kan attrahera andra (...) Jag vill inte att andra ska njuta av min fru, för att hon är min, jag har valt henne (...) Det har hänt en gång när vi har träffats att hon har då klätt sig i shorts för att det har varit jättevarmt och jag har sagt till henne hur jag önskar (...) du kan ha dom här i hemmet där det är jag och du men jag känner mig lite såhär osäker om jag är ute för jag vill inte att folk ska kolla på dig eller slänga iväg något ord som kanske kan göra mig arg. Jag vill skydda dig, men samtidigt ska du också vara skyddande mot dig och din egen kropp eftersom jag tycker att kvinnan egentligen ska ha ett värde.” - Agim

Klädsel och kopplingen till mannens sexualitet har inte varit lika central i alla intervjuer. Walid är en av de som inte vill att hans fru ska gå i heltäckande klädsel, utan hon får klä sig hur hon vill;

”Jag är emot att man går i ninja-kläder, att kvinnan ska täcka sig helt och hållet. Kvinnan ska klä sig så bekvämt så som det känns för henne om det ska innebära att hon ska vara halvnaken, ja då får hon vara det. Jag har inget med hennes klädsel att göra. Det är hennes personliga, hon får välja sin klädsel sen finns det ju självklart gränser för det också man ska inte klä sig utmanande man ska inte klä sig slampigt.” - Walid

Vi har i samband med frågor om kvinnans klädsel frågat om det finns liknande restriktioner för mannen och hans klädsel. Det vi fått fram genom våra intervjuer visar att männen främst har åsikter om sin framtida frus klädsel då det är hon som ska skyddas. Männen har enligt dem själva inte samma delar på sin kropp som måste täckas, Ahmed ger en förklaring till detta nedan;

”En muslimsk religiös man delar inte större skönhet än en muslimsk religiös kvinna enligt mig. Finns olika tolkningar om hur en man ska klä sig men i religiösa muslimska länder får inte en man gå ut i allmänna platser utan att täcka bröstet och magen, typ ha t-shirt på sig. Vad jag tycker så är det viktigaste att en man inte blottar sig offentlig. Resten av kroppen är inte så viktig tycker jag. En man är inte uppbyggd på samma sätt som en kvinna, en man kan bli mycket extremt kåt genom att se en liten sexig rörelse från en kvinna, men en kvinna blir inte så lätt tänd från en killes rörelse eller liknande vad jag vet.” - Ahmed

I likhet med Ahmed menar även Masoud att han inte riktigt vet hur det är att vara kvinna, så då kan han inte riktigt svara på om den manliga kroppen även väcker sexuell lust hos en kvinna;

”Män ska ju inte heller försöka skapa för mycket frestelse, eller lust hos det motsatta könet. Men nu vet jag inte hur det är att vara tjej så jag vet inte hur man ska sätta sig in i det och jag är inte så påläst inom det området heller. Men vi har ju också våra delar som vi ska täcka (...) Nu vet jag att det står det om kvinnan för det är ju jätte jätte omtalat, det har blivit en väldigt central grej. Men jag är inte så insatt i det med mannen, men jag vet om att vi har delar att täcka. Och man ska klä sig på ett respektabelt sätt.” - Masoud

Det vi generellt kan se i frågorna om kvinnans klädsel, är att männen har föreställningar och önskningar om hur den framtida frun ska klä sig. Kvinnans klädsel verkar centralt handla om att skydda sig själv från mäns blickar. Vi har även i våra intervjuer sett att rätt klädsel anses vara viktigare än exempelvis att kvinnan ska bära sjal, som följer i avsnittet nedan.

6.3.6 Sjalen

I anslutning till frågor om förväntningar på kvinnans klädsel frågade vi även våra informanter om de ville att deras framtida fru ska bära sjal. I bakgrunden har vi valt att visa den koran vers 24:31 som handlar om sjalen. I vårt kapitel om tidigare forskning på s. 15 beskriver tjejkerna i Karlsson Mingantis studie att bära sjal är en del av att vara praktiserande muslim och att sjalen är en symbol för sin tro och Gudsfruktan. De beskriver att sjalen är något som ska bäras frivilligt av kvinnan (Karlsson Minganti, 2007). Frivilligheten att bära sjal beskrivs även i samma kapitel på s. 16 av tjejkerna i Otterbecks studie (Otterbeck, 2010).

Detta står i likhet till många av våra informanters syn på sjalen, där de beskriver att sjalen är en symbol för tro, men att det är upp till kvinnan själv att bära sjal eller inte, att det är hennes val, samtidigt som många beskriver hur det är ett plus i kanten för dem om hon väljer att göra det;

“Sjalen är en del av identiteten, men det är inte den huvudsakliga beståndsdelan(...) Sjalen representerar inte hennes religiositet, det är en del av den men den representerar den inte. Det är inte den som spelar jättestor roll. Det är viktigt för mig att hon har mognat i sitt praktiserande och i sin tro. Men det behöver inte representeras genom sjalen, det är plus i kanten om det gör det men det är inte det som är avgörande.”-Ismail

Vidare beskriver Sunan att sjalen i likhet med tidigare forskning som beskrivits ovan ska bäras frivilligt och inte vara ett tvång för kvinnan;

“Vill hon ha det, fine, det är bara bra för att det är någonting islam stödjer (...) Men vill hon inte ha det kommer jag aldrig kunna tvinga henne till det (...) Om hon ska göra det för att jag tvingar henne, vad är meningen med det? Ska hon frukta mig eller? Det är Gud hon ska frukta, inte mig.”- Sunan

I likhet med Sunan så menar Agim att om en kvinna ska bära sjal så ska det vara för Guds skull. Agim å andra sidan beskriver hur sjalen kanske inte är aktuellt för unga tjejer, då de vill synas och inte täcka sig men att det kanske är något som blir aktuellt i framtiden;

“De flesta unga tjejer är mycket såhär utseendefixerade att dom gärna vill synas. Alltså när man är i tonåren och den här unga åldern det är då man är som finast (...) Jag vet att det skulle kännas jätte tufft för henne om jag skulle säga kan du sätta på dig slöja. För då hade hon nog satt på sig slöja för hon vill göra mig nöjd. Det är därför jag inte har ställt frågan till henne, jag har bara frågat henne vad tycker du om slöja jag har inte sagt vad jag önskar. Hon har sagt att jag vill helst inte ha på mig den nu och då har jag sagt gör så som du känner. Så är vi överens om det kanske i framtiden när man kommer in i dom här äldre åldern (...) Det är upp till henne även om man nu skulle tvinga henne, men sätt på dig slöjan, så gör hon det inte för guds skull. Hon gör det för en människa, för att hon är rädd och i religionen så gör man allt för Guds skull.”- Agim

I vårt kapitel tidigare forskning på s. 15 beskriver tjejerna i Karlsson Mingantis studie hur sjalen kommer med normer och regler som ska följas (Karlsson Minganti, 2007).

I samma kapitel på s. 16 beskrivs även begreppet "social kontroll", att vara granskad och kontrollerad av den egna gruppen. Kvinnorna i Roalds studie beskriver att sjalen är något som ofta diskuteras i den egna gruppen och att det är viktigt att göra de som förväntas av dig som muslimsk kvinna (Ouis & Roald, 2003b).

I samma kapitel, på s. 16 beskriver tjejerna i Otterbecks studie, som inte själva har sjal, att kvinnor med sjal är dubbelmoraliska, de bär sjal men beter sig inte som de ska när de har sjalen på sig. Agim berättade en historia för oss, som bekräftar detta;

"Ser jag idag kvinnor som har slöja på sig men beter sig helt katastrof, liksom det svider i hjärtat som muslim för man vill gå och säga till henne, hallå du och jag delar samma tro men var snäll och bete dig inte så som du beter dig och sen har du slöja på huvudet liksom. Det kan hända att jag har sett tillexempel. Det har hänt i bussen att hon är med slöja, hon håller på att mobba en gamling för att gamlingen stammade (...) Så sitter hon och skrattar högt åt den och så sitter andra icke-muslims och kollar på henne med slöja (...) Jag blev så arg och sa till henne hallå är du muslim? och hon sa ja jag är muslim. Varför tar du inte av dig slöjan? Du håller på och skämmer ut oss här. Jag var ju lite såhär aggressiv men jag blev ju jättearg för jag tycker ju synd om den gamlingen, så hon blev ju helt röd, vem är du att säga så till mig, jag sa jag är också muslim. Bara för att du har slöja gör inte dig mer perfekt. Så det finns vissa kvinnor som har slöja som har tendenser att tro sig själva vara bättre än en som inte har slöja bara för att dom bär på en slöja och det är ju det som stör mig så jag har sagt till min flickvän koncentrera dig på att vara en god människa slöjan kommer när den kommer. Den kommer när du känner för det." - Agim

Generellt i vår studie ses sjalen som något positivt, något som visar en kvinnas tro och praktiserande. I vårt kapitel tidigare forskning på s.16 beskriver tjejerna i Haag & Risenfors studie hur sjalen kan ses som ett förtryck av kvinnan (Haag & Risenfors, 2007). Det kan ge henne svårigheter i arbetslivet och samhället menar tjejerna i Karlsson Mingantis studie på s.15 (Karlsson Minganti, 2007).

Att kvinnan skulle uppleva svårigheter i samhället är inte något som våra informanter reflekterar över i våra intervjuer. Walid är den av våra informanter som uttalar sig om sjalen på ett mer negativt sätt;

"Vissa kan tolka sjal som något som står för förtryck, det kan vara både legitimt och icke-legitimt tycker jag. Det finns män som tvingar på sina kvinnor till att bära sjal men min mamma bär sjal och hon är definitivt inte förtryckt hon gör ett aktivt val (...) Om hon själv vill det så får hon göra det men om jag gifter mig med en muslim och jag bor i Sverige så hoppas jag att hon kan vara så vettig att hon har vanlig klädsel, att gå runt med burka eller slöja i Sverige, jag tycker det är fel för man befinner sig i en helt annan kontext det är öppet samhälle." - Walid

Att sjalen skulle vara ett förtryck av kvinnan är inget vi kan se i våra intervjuer, då våra informanter ser det som ett aktivt val av kvinnan. Nedan följer ett avsnitt då våra informanter reflekterar kring islam som en kvinnoförtryckande religion.

6.3.7 Är islam en kvinnoförtryckande religion?

Generellt bland våra informanter finns en förståelse för att islam i av majoritetssamhället kan uppfattas som en kvinnoförtryckande religion. Vi märker

att då vi talar om detta, kommer det fram en bild av att andra muslimer än de själva bär skulden till detta. Flera av våra informanter beskriver hur muslimer som tolkat religionen fel ger en förvrängd och felaktig bild av religionen. Sunan beskriver sin syn på saken i nedanstående citat;

“Ibland ser jag vissa människor som jag undrar hur kan de representera islam. (...) Då förstår jag att folk tycker illa om islam.”- Sunan

Agim beskriver också hur han anser att vissa muslimer inte kan bete sig och därför ger en felaktig bild av islam;

”När jag ser att folk säger att islam är kvinnoförtryckande blir jag inte arg på dem, jag föreslår hellre än diskussion med dem. Hellre än att jag ska bli arg och svära åt dem och sådant för att de har rätt, det är egentligen muslimernas fel att islam är så hatad det finns folk som inte kan bete sig inom religionen.”- Agim

Masoud beskriver hur de muslimer som betar sig felaktigt, är de som syns och hörs mest utåt. Han beskriver hur dessa muslimer sedan får representera bilden av hur en muslim uppfattas av andra, vilket enligt honom kan bli problematiskt. Han förklarar att han exempelvis inte känner sig som en kvinnoförtryckare men menar att den generella bilden av muslimer är att de är det.

“Då finns de personer som velat tolka grejer på sitt sätt. Det är en liten minoritet. Kolla hur många muslimer det finns runt om i världen. Kolla hur många muslimer de finns i Sverige, men man väljer att pinpointa de personer som kommer med (...) extrema och lite dumma åsikterna. Och det faller ju på oss andra. Så när folk får reda på att jag är muslim så är jag direkt kvinnoförtryckare liksom. Jag känner mig inte som en kvinnoförtryckare.”- Masoud

I likhet med Otterbecks studie i vårt kapitel tidigare forskning på s.14 beskriver våra informanter hur de döms för att vara muslimer. Männerna i Otterbecks studie beskriver hur vissa muslimers handlingar “spär på” de fördomar som finns i samhället och går ut över dem som unga muslimska män (Otterbeck, 2010).

I samma kapitel på samma sida beskriver kvinnorna i Roalds studie hur de upplever att samhället ser dem som “de förtryckta kvinnorna” (Ouis & Roald, 2003b). på samma sätt som Masoud ser att samhället ser på honom som en “kvinnoförtryckare”.

I kapitlet tidigare forskning på s. 16 upplever tjejerna i Haag & Risenfors studie i viss mån islam som en kvinnoförtryckande religion precis som våra informanter visar förståelse för ovan. Att tjejerna själva upplever sin religion som kvinnoförtryckande är i sammanhanget intressant då våra informanter menar att det är en feltolkning, att islam skulle vara kvinnoförtryckande. Dock ser tjejerna i studien ytterligare en dimension, att skilja på vad som är religion och kultur. De menar att religionen kommer från Gud, men kulturen kommer ifrån människan (Haag & Risenfors, 2007) .

I vårt teorikapitel på s. 18-20 skriver vi om hur de muslimska feministerna försöker visa just detta, att det är patriarkala strukturer och kulturer som är kvinnoförtryckande, inte religionen i sig. Amina Wadud, muslimsk feminist ser att islam ses som kvinnoförtryckande för att Koranen tolkats utifrån ett oföränderligt och patriarkalt synsätt. Hon menar även att se religionen som kvinnoförtryckande är att underminera kvinnors religiösa identitet (Wadud, 2006).

6.4 Hur ser muslimska män på könsroller, finns det skilda roller/skillnader mellan man och kvinna?

6.4.1 Könsroller i äktenskapet

På frågan om mannen och kvinnan har skilda roller svarar samtliga informanter ja. Det som anses vara det mest självklara då det kommer till könsroller handlar om att mannen är ansvarig för att försörja sin fru och familj. Vissa upplever denna plikt som betungande, andra upplever det som en del av deras manlighet. Samtidigt som samtliga informanter säger att det är mannens uppgift att försörja familjen, märker vi att de även skulle uppskatta om kvinnan också vill arbeta. Om kvinnan arbetar får vi intrycket att hennes lön fungerar som stöd till mannens inkomst. Det är ändå mannen som har ansvaret för försörjning i slutändan. Följande citat visar hur de resonerar kring mannens försörjningsplikt;

“Jag tycker det är en självklar roll att mannen ska försörja sin familj, det finns inga diskussioner kring det. Vill kvinnan jobba så självklart men det åligger mannen att han försörjer sin familj.” - Walid

Precis som Walid, pratar även Ahmed om hur det inte skulle göra något om kvinnan också jobbade och bidrog till ekonomin. Det skulle enligt Ahmed bara vara en fördel. Han menar att religionen inte heller motsätter sig detta;

“En man ska se till att kvinnan inte är i behov av något, han ska göra allt för att kvinnan har det så bra som möjligt. Det är positivt att mannen ska jobba, det är ännu bättre att kvinnan ska jobba för att stödja sin man, för min del är det inga problem med att min fru ska jobba och även islam har inget emot att kvinnan ska jobba.” - Ahmed

Masoud påpekar att mannens försörjningsplikt leder till att kvinnan kan slappna av vad gäller försörjningsansvaret.

“Jag har en försörjningsplikt, men sen att kvinnan också vill jobba, det är ju ett plus i kanten, men att man har försörjningsplikt det ser jag som ganska klart. (...) Så kvinnan har det ganska chill i islam.” - Masoud

Vi förstår av våra informanter att det är viktigt för mannen att han kan försörja sin familj. Vi förstår att det kan bli problematiskt för honom själv om han inte kan leva upp till detta. Han blir då ansvarig för att sin familj saknar försörjning, detta ansvaret delar han alltså inte med sin fru. Hussein beskriver i nedanstående citat hur mannen kan bli utsatt för press av den sociala omgivningen om han inte kan leva upp till sin försörjningsplikt.

“Men det är klart båda har (försörjningsansvar) men om det brister så är det, han man skyller på. Om det kommer en svår period där båda blir arbetslösa så båda söker jobb då blir det ännu mer ansvar på mannen att hitta något.” - Hussein

Även Agim förklarar i följande citat, hur det skulle bli problematiskt om han i framtiden inte skulle kunna försörja sin familj. Agim kopplar nedan tydligt ihop försörjningsplikten med hans manlighet.

“Jag personligen har växt upp med att om jag inte kan försörja min fru och mina barn så kommer jag egentligen inte känna mig som man (...) Hon har kommit till mitt hem, hon har kommit till min sida, hon lever med mig och jag kan inte ens försörja henne, man får de här pressande tankarna.” - Agim

Vi tolkar det som att det råder en slags social press på mannen att han ska vara försörjningsansvarig. Dels från religionen då det står tydligt i Koranen (se vers

4:34), dels från familjen och sociala kretsen, men också från kvinnan. I vårt kapitel om tidigare forskning på s. 15 beskriver tjejer i Haag och Risenfors studie hur de ser positivt på mannens försörjningsplikt. Detta visar hur kvinnor också kan vara med och sätta press på män, då det kommer till försörjningsfrågan. Möjligtvis går det att i viss mån likna denna typ av press med den sociala kontroll som finns på kvinnor enligt tjejerna och kvinnorna i vårt kapitel om tidigare forskning, s. 16 (Haag & Risenfors, 2007), (Ouis & Roald, 2003b).

Trots att vissa av våra informanter uttrycker en viss känsla av press då det kommer till försörjningsansvar verkar de samtidigt se det som något självklart. Försörjningsansvaret är inget som ifrågasätts av våra informanter. Vi ser att våra informanter beskriver den äktenskapliga relationen som jämställd och att kvinnan och mannen kompletterar varandra med deras styrkor och svagheter. Då det gäller barnuppfostran och att sköta sysslorna i hemmet ser vi tendenser till att det är kvinnans ansvar men att mannen stödjer henne i detta. Ungefär som att kvinnan kan stödja mannen då det kommer till försörjning. Sunan beskriver i nedanstående citat hur det inte ska tas för lätt på de uppgifter som hör moderskapet till. Det är enligt honom ett viktigt ansvar.

“Att gå runt och vara gravid i nio månader och sen ska hon ta hand om barnet och amma barnet och allt det här. Det är ju också ett ansvar. Det är något som inte pappa kan göra. Amma och sådant, det är ett annat band där.” - Sunan

Det är också viktigt att könsrollerna sätts in i en kontext menar Ismail. Han beskriver hur det är viktigt att titta på hur samhället ser ut idag. Nu finns det exempelvis tillgång till förskoleplats för barnen. Detta innebär i sin tur att både man och kvinna kan arbeta och då också kan ha en jämlik arbetsfördelning i hemmet.

“Islam sätter rent teologiskt mannen som försörjningspliktig och kvinnan som hushållsansvarig, men det skiljer sig lite i samhället idag, båda jobbar, båda hjälper till hemma, barnen går på dagis, dagis fanns ju inte innan. Man får sätta saker och ting i sin kontext.” - Ismail

Vi ser i detta avsnitt hur de två mest framträdande rollerna för man och kvinna är försörjningsansvaret då det handlar om mannen och barnuppfostran samt hushållsansvarig då det kommer till kvinnan. Vi märker att våra informanter har en ganska öppen hållning till de traditionella könsrollerna men samtidigt finns en tydlig känsla av plikt från religionen då det kommer till mannens försörjningsskyldighet.

6.4.2 Manligt och kvinnligt

Återkommande i samtliga intervjuer är hur kvinnor och män framställs olika snarare än lika. Det handlar mycket om hur kvinna och man är olika skapade av Gud och att deras natur därmed skiljer sig. Det finns en tydlig bild av vad som är manligt och kvinnligt. Flera pratar om kvinnan som mer känslös och sentimental medan vi får en bild av mannen som starkare fysiskt och familjens beskyddare. Ahmed beskriver i nedanstående citat kvinnan som mer känslomässig;

“Ja eftersom kvinnor är känsligare kan det vara en svaghet och sen brukar män ta dumma val när de inte är på humör eller är arga.” - Ahmed

Att menstruationen påverkar kvinnan beskriver Masoud som något odiskutabelt i följande citat;

*“Man föds fysiskt olika, tror det har en biologisk påverkan också, mannen har till exempel inte mens en gång i månaden, det påverkar kvinnan och det är inget man kan diskutera.”
- Masoud*

Samtidigt som flera av informanterna beskriver kvinnan som mer känslomässig än mannen, beskrivs hon också som psykiskt starkare. Denis och Hussein beskriver här hur kvinnan tål mer psykisk press än mannen och att det fungerar som komplement till mannens mer beskyddande och försörjande sida. Kvinnans och mannens egenskaper ligger i deras natur som skapats av Gud.

“Det är helt enligt människans natur att män försörjer och skyddar medan kvinnor vårdar och lär ut, det som är i våra gener av vår skapare kommer man inte kunna radera även om det sociala samspelet om man så säger har förändrats genom tiderna(...) Vi är båda människor men vi har olika naturer. En kvinna är rent psykologiskt (...) starkare, alltså psykiskt än vad en man är, men rent fysiskt så är mannen starkare än kvinnan (...) vi är skapade som vi är skapade och jag tror inte att du kanske kan ändra på något du är medfödd med.” - Denis

“Hon har mer styrka, hon tål mer psykisk press (...) Hon utvecklas och mognar mycket fortare än mannen, hennes hjärna utvecklas mycket fortare än mannen. Exempelvis när hon är tolv år är hon mer utvecklad än en pojke i samma ålder(...) Man är jämlik men man är inte identiska, det finns en kvinna och det finns en man.” - Hussein

Vi tolkar våra informanters svar som att de i stort har en essentiell syn på kön. Däremot finns det en tydlig ståndpunkt hos många av informanterna att relationen mellan man och kvinna enligt religionen är jämlik. Det som återkommer ofta i svaren är att mannen och kvinnan fungerar som komplement till varandra. Man och kvinna är enligt våra informanter skapade av Gud som gett dem olika styrkor och svagheter. Vissa av informanterna visar hur kvinnan upphöjs inom islam. Moderskapet hyllas i religionen och här beskriver Denis hur han ser på kvinnan och hennes roll som mor:

”Hennes huvudroll inom ett äktenskap är uppfostran av barn. Det är nummer ett.(...) Profeten (frid vare med honom) har också sagt att paradiset ligger under din mors fötter (...) Det är ens mor som du ska vårda mest. Han betonar att kvinnan, frun, systemen och dottern är skapelser som man ska akta för att de är så viktiga för familjen och familjens psykiska hälsa.(...)Det jag menar som är skillnaden då mellan mannen och kvinnan är att kvinnan har en mer vårdande roll och sen då mannen har en mer skyddande och försörjande roll för familjen och såklart ska kvinnan också vara stöd åt sin man och tillfredsställa honom precis som han gör mot henne. (...) De ska ju göra varandra lyckliga. Men jag menar också att kvinnan och barnen alltid går före mannen.” -Denis

Att vara kvinna innebär att vara vårdande, sentimental och psykiskt starkare än mannen. Att vara man innebär dess motsatser. Det är tydligt att föreställningar kring kön är fasta, det vill säga, det finns en bild av hur en man ska vara och en bild av hur en kvinna ska vara. Risker med detta synsätt är enligt den kritik som tas upp i vårt teorikapitel på s. 18 att den som går utanför dessa roller kan fördömas av den resterande gruppen (Cameron, 2007).

I vårt kapitel om tidigare forskning på s. 16, beskriver vissa muslimska kvinnor i Roalds och Haag & Risenfors studier hur de utsätts för social kontroll. Det finns vissa saker som är viktigt att leva upp till som kvinna. I den egna sociala gruppen finns synpunkter kring hur kvinnan ska klä sig, vem hon ska umgås med etc. Om kvinnan inte lever upp till detta riskerar hon att dömas för att ha betett sig felaktigt (Ouis & Roald, 2003b), (Haag och Risenfors, 2007).

Vi ser att det även läggs en social press på mannen att han ska försörja familjen. Att som man inte kunna genomföra detta, blir i denna kontext att inte leva upp till det som könsrollen kräver. Detta skulle kunna bli problematiskt för den enskilda individen då könsroller verkar vara av stor betydelse för hur mannen uppfattas av andra. Att inte kunna leva upp till den könsroll som förväntas av individen kan möjligtvis leda till inre frustration. I kapitlet tidigare forskning på s. 16-17 tar kvinnor i Roalds studie upp hur män blir mer aggressiva i Sverige än i sina hemländer då de inte har jobb och inte kan försörja sin familj. Detta leder enligt kvinnorna till att de tar ut sin aggression i form av våld i hemmet (Ouis & Roald, 2003b).

6.4.3 Månggifte & tillfälligt äktenskap

För att visa hur det kan skilja sig för män och kvinnor i frågor kring äktenskap tar vi i vår studie även upp månggifte och tillfälliga äktenskap. Här skiljer de traditionella muslimska reglerna på män och kvinnor. Mannen har tillåtelse att gifta sig med upp till fyra fruar, kvinnan får gifta sig med endast en man. I teori kapitlet på s. 18-20 diskuteras koran versen (4:3), den vers som tillåter en man att ha upp till fyra fruar i islam. Vidare i teorikapitlet på s. 18 beskrivs den feministiska kritik som finns mot islam, där religionen beskrivs utifrån ett maktperspektiv mellan man och kvinna. Även den feminism som finns inom islam kritiserar månggifte som dels en feltolkning av texten men också som kvinnoförnedrande. I dessa frågor får vi en del skilda svar från våra informanter. Walid beskriver hur han anser att månggifte trycker ner kvinnor i följande citat;

“Dels är det ett sätt att trycka ner kvinnan faktiskt. (...) Man upprätthåller någon hierarkisk ordning som inte är bra ja, tycker jag. Alltså, själva tanken om att man förr i tiden accepterade det för att män åkte ut i krig och dog, och för att kvinnorna skulle kunna vara självförsörjande så var det okej men jag köper inte det resonemanget.” - Walid

Vissa ställer sig frågan varför det är just mannen som tillåts att gifta sig med fler och inte kvinnan. En av våra informanter diskuterar i sitt svar hur det skulle vara om det var kvinnan som skulle ha fyra män istället.

“Det skulle uppstå problem i själva samlaget. Alltså, typ om kvinnan ska få mens, och hon ska ligga med fyra män, det går inte ihop riktigt (...) Alltså, det blir inte bra, om det är en kvinna och fyra män och så är det en kvinna som har mens och så är det fyra killar som kanske inte har tålamodet att vänta och så här du vet. Jag tror det finns många punkter där som gör att det är tillåtet för männen.” - Sunan

Att det är mannen som får gifta sig med upp till fyra kvinnor och inte kvinnan menar flera av informanterna till stor del även har med mannens försörjningsplikt att göra. Män åkte ut i krig och då fanns det många kvinnor som var i behov av försörjning. Att det finns en historia bakom versen är alla överens om. I kapitlet tidigare forskning på s. 14 beskriver tjejerna i Haag & Risenfors studie att månggifte inte är något för dem (Haag & Risenfors 2007). Även de flesta av våra informanter är överens om att månggifte inte är något för dem. Anledningen till att månggifte anses vara problematiskt visar sig i likhet med tjejernas syn inte vara på grund av att det är olagligt i Sverige utan snarare för att det är omöjligt för mannen att behandla alla fruar lika och undvika svartsjuka. Agim och Masoud pratar i nedanstående citat om hur kvinnan förmodligen skulle bli svartsjuk i en månggiftes-situation.

“Jag tror inte (...) att kvinnan så som hon är skapad i sin natur, kan acceptera att det finns en annan (kvinna) vid sin man, jag menar kvinnor är i princip, (...) mer svartsjuka.”- Agim

“Jag ser väldigt stora utmaningar i det hela (månggifte) (...) De får inte bli svartsjuka på varandra, du ska behandla alla exakt lika. Och sen hur det går i praktiken, det vet jag inte. Så därför ser jag det som något väldigt väldigt svårt. Men det beror på hur man är som person och ekonomiskt skulle jag också säga (...) man ska ju som sagt undvika svartsjuka och sådant.”- Masoud

Samtidigt som Masoud ser svårigheter i att ingå månggifte är han trots detta en av de informanter som möjligtvis skulle kunna tänka sig att ha flera fruar. Då religionen är väldigt viktig för honom, är det viktigt att även tro på det som tillåts av religionen menar han. Han talar om vikten av att behandla fruarna jämlikt, både ekonomiskt och sexuellt.

“Är det så att min religion tillåter det så ja, då tror jag också på det (...) Både ja och nej. Är jag tillräckligt rik för att alla ska vara väldigt nöjda, och lyckas jag undvika svartsjuka och behandla alla lika. (...) Då ska ja ha ork till det också. Alltså, de har ju också lustar och de ska ju också uppfyllas. Har man ork till fyra stycken så är det ju väldigt bra.”- Masoud

Vi uppfattar att det bör finnas en giltig orsak till varför en man ingår äktenskap med fler än en fru. Vi frågar Ahmed vad en giltig orsak skulle kunna vara för att ingå månggifte. Han svarar att det kan ha att göra med sin frus sexuella förmåga. Ahmed är alltså mer inne på att månggifte är till för att tillfredsställa mannens sexuella behov.

“Ifall en kvinna inte längre kan ha sex på grund av någon orsak eller blir handikapp eller något sådant. Men jag tycker att det är fel att gifta sig med en till kvinna utan någon orsak alls.”- Ahmed

Flera av informanterna för en diskussion kring att månggifte inte fungerar i dagens samhälle. De beskriver istället hur månggifte ska ses i en historisk kontext där det under profetens tid istället kom som en räddning för kvinnan. Månggifte beskrivs av några informanter som ett skyddsnät för kvinnor förr i tiden då de hade blivit änkor efter att männen dött i krig. En allmänt positiv bild framställs av månggifte i denna kontext och vi får uppfattningen av att flera informanter inte ser något negativt med att en man gifte sig med flera kvinnor för att hjälpa dem med deras försörjning förr i tiden. Att månggifte inte skulle fungera i dagens samhälle är samtidigt något som återkommer i svaren. Eftersom samhällsstrukturen ser annorlunda ut samt att det enligt vissa informanter helt enkelt skulle bli för krävande. Den generella uppfattningen hos våra informanter är alltså att det är omöjligt att ha fyra fruar och behandla dem lika.

I teorikapitlet på s. 19-20 beskrivs hur den muslimska feminismen menar att versen i Koranen (se vers 4:3) har missbrukats och är tagen ur sin kontext. Wadud menar att månggifte går emot vad islam står för, att ett äktenskap ska bygga på ömsesidig rättvisa (Wadud, 2006). Vi märker att vissa informanter har en mer feministisk syn på månggifte där de anser det vara felaktigt enligt religionen eftersom det är omöjligt för mannen att uppfylla kraven, medan andra informanter visar att månggifte i vissa fall kan vara ett alternativ i Sverige idag. Vi ser detta som ett tecken på den heterogenitet av olika uppfattningar som råder i islam.

När det gäller frågan om tillfälliga äktenskap så har vi stött på två sidor att se på

saken. Den ena sidan framhålls av våra informanter som bekänner sig till sunnigrenen, som är emot tillfälliga äktenskap och som menar att detta är något som tillämpas bland shia-muslimer. Hussein som är uppvuxen i en shiitisk familj menar att han personligen är emot tillfälliga äktenskap, men har vänner och bekanta som använder sig av detta. Då Hussein pratar om tillfälliga äktenskap benämner han det som "njutningsäktenskap" vilket tyder på att det just handlar om en sexuell relation. Ahmed som erkänner sig som shia-muslim menar att det är vanligt bland shia-grenen och en vanlig företeelse i Sverige. Bland shia-muslimer kallas tillfälliga äktenskap för mutah. Vi har även genom våra informanter fått förklaringen att det är vers 4:24 som är den vers där mutah anses tillåtet av religionen. Ahmed beskriver här hur ett mutah äktenskap kan fungera som lösning för den som inte har möjligheten att gifta sig. Han berättar att individen i det tillfälliga äktenskapet tillåts ha sex i enlighet med religionen. På detta sätt går det att undvika synd.

"Alltså att ha sex utanför ett äktenskap är stor synd inom islam. Tillfälliga äktenskap är en lösning för singlar som inte kan gifta sig än på grund av studier ekonomin man har inte hittat den lämpliga partnern(...) När man ingår ett mutah-äktenskap är det samma sak som när man gifter sig. Det enda som skiljer sig är att man bestämmer tiden och att det kan vara hemligt, måste inte vara offentlig som giftermålet och både parter kommer överens om tiden och om något som har värde som mannen ska ge kvinnan innan och efter mutah äktenskapet.. Det är viktigt att båda ska se till att de kan reglerna. Till exempel under tiden man är gifta som mutah så får inte kvinnan ha sex med någon annan man." - Ahmed

I likhet med månggifte är det tillfälliga äktenskapet något som har olika regler för man och kvinna. I vårt teorikapitel på s. 18 är även detta ett fenomen som de feministiska teoretikerna ställer sig kritiska emot. Sky anser att månggifte är något som gynnar mannen. När Koranen reglerar verser som har med sex att göra så handlar det om mannens behov, inte kvinnans (Sky, 2009).

Mannen kan precis då det kommer till månggifte, ha flera mutah samtidigt, enligt våra informanter, men kvinnan bara en. Vi anser att den feministiska kritiken som Sky lyfter fram är relevant även här. Enligt större delen av våra informanter är det tillfälliga äktenskapet något som går emot vad äktenskapet i islam står för. Vi tolkar det därmed som något ogiltigt för de flesta av våra informanter. Det har helt enkelt med olika tolkningar av Korantext att göra. Vi har valt två citat där informanter beskriver hur tillfälliga äktenskap istället framställs som synd då det inte tillåts i religionen.

"Det går faktiskt emot själva skriften. Det går emot Koranen och det går emot hela den här hela tanken bakom äktenskapet, (...) Det går emot jätte många verser. Det är vad jag tror, att det är människorna själva som skapat detta för att hitta någon utväg. (...) Vill ha sex innan äktenskap inom de religiösa lagarna, ramarna." - Hussein

"Men det här med tillfälliga äktenskap, din avsikt är för att du vill ha sex för att du tycker hon är snygg. För att hon ska vara halal till dig, så måste du göra någon form utav äktenskap för att kunna ha sex med henne. Egentligen så tycker jag det är dubbelmoral alltså, då kan du lika gärna ha sex utan att göra äktenskap " - Agim

Flera av de andra informanterna beskriver i likhet med de ovanstående citaten att tillfälliga äktenskap är en form av synd. De beskriver det som följande:

"En kk för en kort stund." - Masoud

"Ett tillfälligt sätt att legalisera prostitution." - Walid

Vi förstår alltså att tillfälliga äktenskap är vanligare bland shia muslimer och fördöms av de sunnimuslimer vi pratat med.

6.4. 4 Sex inom äktenskapet

Då vi nämnt olika former av äktenskap, såsom månggifte och tillfälliga äktenskap känns mer specifika frågor kring sex relevant i denna studie. Vi förstår att vissa tolkar det som att sex i islam är något som är till för mannen. För vissa verkar det vara så att exempelvis månggifte handlar om att tillfredsställa mäns sexuella lustar. Tillfälliga äktenskap eller "njutningsäktenskap" handlar också möjligtvis om att tillfredsställa mannens sexuella lustar. Det som vissa ifrågasätter är just varför regler skiljer sig från man och kvinna kring sådana frågor. Varför får mannen ha fyra hustrur när kvinnan bara tillåts ha en man och så vidare? Då det kommer till sex har vi förstått att det endast är tillåtet om det praktiseras inom ett äktenskap i islam. Vi har även förstått att det finns föreställningar om att det inom äktenskapet ska ske på mannens villkor. I Koranen (se vers 2:223) står det om hur mannen kan beträda sin hustru närhelst han vill då hon beskrivs som hans åker. En kvinna får enligt vissa tolkningar endast neka sin man sex då hon har mens eller är sjuk. Vi ville utifrån denna koran vers fråga våra informanter hur de ser på den sexuella relationen inom äktenskapet. Ska det ske på mannens villkor enligt dem?

De flesta av våra informanter är överens om att sex mot den ena partners vilja är lika med våldtäkt. Hussein, svarar snabbt att sex mot den andres vilja räknas som våldtäkt och därför något otänkbart.

"Är det ok att ha sex med sin partner mot dennes vilja?" -Intervjuare

"Absolut inte, det blir våldtäkt. Man kan inte tvinga någon annan att älska en. Det går inte."-Hussein

Denis går in lite djupare på sin tolkning av denna fråga i följande citat. Han beskriver hur våldtäkt inom islam är lika med terrorism och något som fördöms och absolut inte kan tolereras. Denis verkar förstå anledningen till att vi ställer frågan då han uppfattat att vissa har föreställningen om att sex i islam endast ska ske på mannens villkor, något som han med följande argumentation bestrider.

"Först vill jag bara säga att denna fråga är grym och mycket viktig fråga... men asså givetvis är det inte okej att ha sex med sin fru om hon inte vill... detta kallas även för våldtäkt... Men det jag säger nu som enskild Muslim är av mindre vikt utan det jag gärna vill göra är betona och bevisa att islamisk lag oavsett vad man ser och hör på TV inte på något sätt tolererar sexuellt våld och förtryck inom ett äktenskap... som det verkar ändå att många tror. Alltså inom islamisk lagstiftning klassas våldtäkt som terrorism... I en av de mest kända islamiska lagböcker är våldtäkt klassad som "hiraba" vilket betyder terrorism eller grov våldsamt handling.(...) Det jag menar är att våld och förtryck inte tolereras i islam och synnerhet inte mot kvinnor.. vem som felbehandlar eller förtrycker sin make eller maka är en grov syndare." - Denis

Vissa av informanterna verkar mena att om hustrun inte vill ha sex så betyder det att det måste finnas något problem om det är av andra anledningar än menstruation, eller sjukdom. Agim beskriver hur han skulle bli orolig om hans framtida fru nekade honom sex.

"Om kvinnan har mens till exempel då får hon ju säga nej. Jag menar hon har en orsak, eller att hon är sjuk, eller ja något annat. Då kan man ju inte tvinga sin kvinna till att ha sex men om hon är helt frisk och egentligen bara säger nej, då gör jag inte det (har sex), men jag blir fortfarande oroad att, vad är det som händer? Sex är ju en del av kärleken, en del av äktenskapet och då blir man ju så här lite ställd när hon säger nej." - Agim

Ismail pekar på vikten av att man och hustru ska ta hand om varandra. Vi kan i nedanstående citat även ana att vägra sex som taktik för att få sin vilja igenom inte uppskattas;

“Sen finns det olika extremer. Det finns ju de (kvinnor) som säger nej för att liksom straffa sin man. Så det blir liksom en svår fråga. Men man ska ta hand om varandra. Sen får man hitta balansgången. Men man ska ta hand om varandra. Men man kan inte tvinga varandra till något man inte vill.”- Ismail

Det vi förstår av våra informanter är att sex har en central del av den äktenskapliga relationen. Vi uppfattar det som att de menar att sex är uttrycket för kärlek mellan man och kvinna. Vi upplever att vissa informanter beskriver att det skulle kunna upplevas som oroväckande om deras framtida fru skulle neka dem sex utan en anledning. Ingen av informanterna nämner trötthet som en legitim anledning att neka partnern sex. “Ingen lust” nämns som anledning av en informant.

6.4.5 Att slå sin partner

En omdiskuterad Koran vers är 4:34. Denna vers innehåller både mannens försörjningsplikt och mannens rätt att handgripligen tillrättavisa kvinnan. Vi har därför valt att ha en specifik fråga i våra intervjuer kring att slå sin partner. I likhet med muslimsk feministisk teori anser flera av våra informanter att denna vers är feltolkad. Flera menar alltså att våld inte tolereras inom islam och att versen inte alls legitimerar våld i den äktenskapliga relationen. I följande citat beskriver Denis hur våld fördöms inom islam. Han ger sin argumentation kring ämnet och visar hur de som säger motsatsen har misstolkat religionens budskap.

“I islam är det inte okej att slå sin partner och de som säger att det är okej har antingen misstolkat Koranens verser eller misstolkat dem med flit för att kunna fortsätta sprida sitt skräckvälde över partnern (...) Många av dagens islamkritiker använder ett visst stycke i Koranen, det är kapitel 4 vers 34 (...) där det står att mannen som sista utväg kan tillrättavisa (...) kvinnan handgripligen (...) Meningen är helt felaktigt översatt från arabiska till andra språk. Själv så talar jag flytande 4 till språk utöver svenska och i precis varje av dessa språk har versen tolkats på ett helt felaktigt sätt. Det är ordet "dharabah" som enligt kritikerna står för slå eller handgripligen, (...) på arabiska betyder det i själva verket perkutera. (...) Som när en undersköterska knackar med fingertopparna på armen när man tar blodprov eller när någon knackar dig på axeln för att få din uppmärksamhet. (...) Handgripligen inte är en smäll i ansiktet eller någon grövre typ av våld. Det är istället en mycket mild tillrättavisning som knappt ett litet barn skulle känna av och inte (...)snacka om en vuxen människa skulle känna.”- Denis

Generellt hos våra informanter ser vi att det är absolut förbjudet att slå sin partner. Istället hänvisar flera att det är bättre med skilsmässa. Ahmed och Walid beskriver i nedanstående citat att mannen inte har rätt att använda våld mot kvinnan.

“Inom islam är sista utvägen när man inte kommer överens skilsmässa. Att en kvinna måste lyda sin man betyder inte att han har rätt att använda våld.”- Ahmed

“Det (att slå sin partner) är ett sätt att utöva makt och alla vet att män fysiskt, (...)är starkare än kvinnor och man behöver inte visa det genom att agera ut.”- Walid

En av våra informanter sticker ut i sitt svar på denna fråga. Hussein anser att för att använda sig av den versen i Koranen så måste den ses utifrån en helhetsbild. Han anser att slå någon kan vara en sista utväg när ingenting annat fungerar. Det

kan alltså vara till skillnad från de andras svar en sista utväg *innan* skilsmässa. Så här förklarar Hussein sin uppfattning;

“Det står att man först ska prata, om det inte funkar så ska man använda negativ uppmuntran vilket betyder att man visar klart att det här kan jag inte acceptera, det här sättet att leva på till exempel. (...) att man visar att något är fel. Negativ uppmuntran, som att man inte delar säng längre, eller man sover i ett annat rum eller man visar på något sätt att det här tycker jag är fel. Sen som slutgiltig metod kan man man kan också begära skilsmässa om man vill. (...) eller har man testat allt möjligt så kanske våld kommer vara något bra (...) Med våld då handlar det inte om att skada den andra det handlar om att väcka den andre (...) Jag vill känna att innan jag lämnar det här, har jag gjort allt, och då kanske man gör det här för att om man ger en annan en örfil tex. är det jätte mycket känslor i det. Det är inte så mycket fysiskt det gör inte så ont, det är så mycket känslor. (...) och kanske någon förnedring (...) Känslor som gör att den andra kanske fattar och vaknar och förstår hur allvarligt det är och så kan man ta tag i saken tillsammans.”- Hussein

Vi förstår det som att våld inom äktenskapet i stort sätt fördöms av våra informanter. Det tyder snarare på ett omoget beteende enligt de flesta. Endast Hussein ser att det under vissa ovanliga omständigheter kan vara positivt att ge en örfil för att “väcka” sin fru. Hussein verkar dock mena att dessa omständigheter bör vara extrema.

6.4.6 Skilsmässa

En av de stora skillnaderna som behandlar man och kvinna olika i islam är skilsmässan, som diskuteras i vårt bakgrundskapitel på s. 12-13 under avsnittet sharia, den islamiska lagen. Där beskrivs hur mannen i närhet av två vittnen endast behöver uttala att han vill skilja sig tre gånger medan kvinnan även behöver uppge sina motiv i sin skilsmäsoansökan och att hennes man sedan behöver godkänna dessa. I vårt bakgrundskapitel på s. 12-13 skriver vi om hur detta blir problematiskt i Sverige enligt Roald, då vi i Sverige bara har den svenska civillagstiftningen och en gift muslimsk kvinna eller man inte kan skilja sig enligt endast denna utan även måste skilja sig enligt sharialagstiftningen (Ouis & Roald, 2003a).

I teorikapitlet på s. 19-20 beskriver Wadud att reglerna som finns i sharia är en feltolkning av de texter som lagen bygger på. Hon anser att den manliga elit som tolkat texterna helt enkelt tolkat dem fel. Sharialagstiftningen avseende skilsmässa kan alltså enligt henne tolkas som felaktiga (Wadud, 2006).

Generellt ser inte våra informanter att skilsmässa är något problematiskt, utan något som både man och kvinna bör göra om inte äktenskapet fungerar. En av informanterna sticker ut i sitt svar om skilsmässan då han ser det i likhet med Sharialagstiftningen, att det är mannen som har sista ordet när det gäller skilsmässa vilket leder till att det inte blir lika lätt för kvinnan att skilja sig.

“Inom islam är det mannen som bestämmer om han vill göra skilsmässa eller inte. Alltså ändå om kvinnan vill lämna sin man är hon fortfarande hans fru tills hennes man godkänner skilsmässa. (...) Men det finns regler när det går över gränsen mellan två gifta par. (...) Ifall en man lämnar sin fru under en viss period och inte kontaktar henne, då kommer kvinnan automatisk inte längre vara hans fru.”- Ahmed

Några av de andra informanterna ser det som svårare för kvinnan att skilja sig men menar att det inte borde vara så. De ser det som obligatoriskt att skilja sig om det är den enda lösningen. Walid berättar hur han är starkt emot att någon är kvar i ett destruktivt äktenskap. Walid diskuterar även problematiken kring hur

religionen uppmanar till att ha tålmod och att stanna kvar trots att relationen kanske är destruktiv. Walid argumenterar alltså emot de råd som han ser finns inom religionen.

“Jag är starkt emot att man ska finnas kvar i ett äktenskap som inte fungerar.(...) Kan man inte vara tillsammans och det är mycket bråk och det är mycket tjafs och man är oeniga om hur man ska uppfostra barnen, då är det bättre att man skiljer sig tycker jag för då leder det till mer skada än till nytta, men jag vet att i islam så står det att man ska ha tålmod, man ska vara jätte tolerant och man ska i den mån det är möjligt (...) försöka hålla ihop en familj men det tycker inte jag. Jag tycker att man ska bryta om det inte funkar.”-Walid

I teorikapitlet på s. 20 skriver vi om hur Jawad menar att feltolkningarna av texterna uppmanar specifikt kvinnor att vara tålmodiga med sina män, att om deras man är otrogen så ska hon visa tålmod istället för att bli upprörd. Det ligger på hustrun att vara lojal och tålmodig med sin man för att hålla ihop äktenskapet. Detta visar också hur det blir svårare som kvinna att skilja sig (Jawad, 1998).

Att det blir svårare för kvinnan att skilja sig ser vi som problematiskt. Vi ser samtidigt att det finns olika tolkningar även kring denna fråga, dels från den feministiska sidan som menar att sharia lagen kring skilsmässa är feltolkad, men också andra som menar att sharia lagen gäller när det kommer till skilsmässa.

Vi är tacksamma för de svar vi fått av våra informanter i detta resultatkapitel. Vi har fått en bredare och djupare inblick i olika tolkningsversioner av islam. Vidare följer nu en sammanfattning av resultatet samt en diskussion kopplad till teorin.

7 SAMMANFATTNING & DISKUSSION

Syftet med denna uppsats är att öka förståelsen för islamiskt grundade värderingar om könsroller, genom att undersöka muslimska mäns kvinno- och förväntningar på kvinnan som framtida hustru. Detta kapitel börjar med en sammanfattning av vår empiri utifrån våra två frågeställningar. Sedan följer en diskussion runt teorin kopplad till de resultat som vår forskning har visat.

7.1 Sammanfattning

Hur ser muslimska män på kvinnan och vilka föreställningar/förväntningar finns på henne som framtida hustru?

Alla informanter vill gifta sig, de ser på äktenskapet som något fint och något som fullbordar ens tro. De föreställer sig att den kvinna som ska bli deras framtida hustru också är muslim, då det underlättar att dela samma tro med sin partner. Några diskuterar kring om hon inte skulle vara muslim, att hon i alla fall ska ha en tro, då tron anses viktig. Det finns förväntningar och önsknings på hur kvinnans personlighet ska vara, där det framkommer att självständighet och ödmjukhet är bra egenskaper. De har olika förväntningar på hur dejting av den kvinna som ska bli deras framtida hustru ska gå till. Många av informanterna anser att avsikten är viktig då det kommer till att lära känna kvinnan, att det finns en vilja att lära känna sin framtida hustru på rätt sätt. Att göra vad som är rätt är något som återkommer hos informanterna. Dels när det gäller dejting, men framförallt gällande att ha sex innan äktenskapet som enligt alla informanter är en synd.

Större delen av informanterna har redan haft sex, vilket de ångrar. Eftersom de själva inte kommer vara oskulder när de ingår äktenskap, ser det inte heller att kvinnan behöver vara det. De menar att de inte kan förvänta sig av deras framtida hustru att vara oskuld, när de inte själva är det. Sex och att vara sexuell är återkommande ämnen hos informanterna, framförallt då det gäller förväntningar på den framtida hustruns klädsel. Det framkommer hos några av informanterna att kvinnan bör skydda sig mot mannens sexualitet genom att klä sig anständigt. Sjalen är något som har olika innebörd hos informanterna, dels som en del av att klä sig anständigt, dels som en symbol för att visa sin tro. Informanterna är överens om att bärandet av sjal är något som kvinnan själv råder över, men flera av dem har en förhoppning om att deras framtida hustru ska bära sjal i framtiden.

Hur ser muslimska män på könsroller, finns det skilda roller/ skillnader mellan man och kvinna?

Det finns enligt informanterna en essentiell skillnad på man och kvinna, att man och kvinna föds olika. Den tydligaste skillnaden är att män är fysiskt starkare än kvinnor och kvinnor är psykiskt starkare än män. Med utgångspunkt i Koranen ser informanterna att den betydande rollen för mannen är att vara försörjningspliktig. Kvinnan kan vara ett stöd för mannen genom att också arbeta, men det är mannen som bär huvudansvaret. Eftersom mannen bär huvudansvaret för försörjningen får kvinnan rollen som hushållsansvarig. Precis som kvinnan ska vara ett stöd för mannen gällande försörjning, ska mannen vara ett stöd för kvinnan gällande hushållet. Det handlar enligt informanterna om att komplettera varandra. Något som skiljer sig mellan man och kvinna och som får en central roll i denna studie är synen på månggifte, där informanterna ser att det enligt religionen är något som är till för mannen, inte kvinnan. De är dock alla överens om att de själva inte skulle klara av att ingå månggifte då de ses som en omöjlighet. Något annat som skiljer sig i likhet med månggifte är tillfälliga äktenskap, som också informanterna ser är till för mannen, men som större delen av informanterna håller sig mer skeptiska till och fördömer. Informanterna är överens om att det i Koranen finns olika regler för män och kvinnor.

7.2 Diskussion

I inledningen diskuteras programmet *Uppdrag granskning* och huruvida den bild av islam som programmet ger är representativ för muslimer i Sverige. Vi anser inte att denna bild är representativ, då islam är en heterogen religion och inte kan generaliseras. Oroväckande är dock att dessa imamer har en syn, liknande den som den muslimska feministen Haifa Jawad fördömer i teorikapitlet på s. 20. Att kvinnan bör vara lojal mot sin man oavsett hans beteende, hon bör vara tålmodig och visa honom kärlek även om han skulle ta en andra hustru. De män vi mött i denna studie, har en vilja att göra det som anses rätt enligt religionen. För dessa män är tron viktig, det som står i Koranen är det som ska följas. Vi har en förståelse för att informanterna har en önskan om att deras framtida hustru också ska vara troende och leva efter Koranen.

Imamer som presenteras i programmet, är de som enligt de muslimska feministerna ger en felaktig bild av islam. De har tolkat texterna fel och sprider ett budskap som Jawad menar inte överensstämmer med vad religionen står för. Att unga muslimska män, som de i vår studie, har en vilja att lyssna på de som är pålästa och de som anses ha mer kunskap om religionen, är alarmerande för oss då vi ser att de islamiska värderingar som då sprids inte är förenliga med värdesystemet i det svenska samhället. Vi ser att det finns en risk att följa ideologi

och religion som exempelvis islam och Koranen utan egen reflektion, att det handlar om att acceptera utan att reflektera.

Vidare finns ytterligare problematik då vissa tolkningar av Koranen beskriver man och kvinna som två helt olika skapelser. Vi skriver i teorikapitlet på s.17 hur Gary Wood och Deborah Cameron beskriver hur man och kvinna av vissa placeras in i två fasta och polariserade kategorier. I ett essentialistiskt perspektiv hör individens egenskaper ihop med vilket kön den föds till. Mannen har sin roll och kvinnan har en annan roll. Dessa egenskaper riskerar sedan att förbli orubbliga. Cameron beskriver hur det i denna polarisering kan uppstå ett maktförhållande mellan de två kategorierna då den ena kan framställas bättre än den andra.

I våra intervjuer framkommer det att samtliga av våra informanter skiljer på manligt och kvinnligt. Samtliga ser att mannen har rollen som försörjningsansvarig och att kvinnan i förlängningen har ett större ansvar i hemmet. Detta beskriver våra informanter som att man och kvinna kompletterar varandra. Att man och kvinna framställs som olika och placeras i polariserade kategorier ser vi även i tidigare forsknings kapitlet på s. 13-16. Informanter i ett flertal studier beskriver könsrollen som inneboende och självklar. Det vi märker är att skillnader på man och kvinna i de flesta fall beskrivs av informanterna (både i vår studie men också i tidigare forskning) som positiva då de menar att de två kategorierna kompletterar varandra snarare än genererar förtryck av den ena.

Informanterna verkar inte reflektera kritiskt över det som på s.17-18 i teorikapitlet den feministiska religionskritikern Jeanette Sky menar, då hon beskriver hur Koranen endast riktar sig till mannen. I förlängningen kan Sky's resonemang tolkas till att Koranen, i likhet med det som ovan beskrivits, placerar kvinna och man i olika kategorier eftersom Gud talar till mannen som människa, medan kvinnan i skriften framställs som ett kön. Därmed menar Sky att kvinnan förtrycks av religionen. Informanterna placerar tydligt kvinna och man i olika kategorier då det är i enlighet med deras religiösa tro, men reflekterar inte kring riskerna med denna polarisering. Informanterna vi intervjuat har ingen avsikt att förtrycka kvinnor, men deras resonemang riskerar i förlängningen att bidra till just detta utifrån Sky's och Camerons teori. Å ena sidan kategoriserar informanterna man och kvinna, å andra sidan önskar de att deras framtida hustru ska vara självständig, rättfram och kunna säga ifrån. Vi kan se att denna bild av kvinnan inte överensstämmer med en undergiven eller förtryckt kvinna. Vår fundering är om kategorisering av kön, tillsammans med en föreställning av en stark kvinna kan samexistera. Är detta möjligt, krossar vi härmed Camerons teori. Är det inte möjligt, har informanterna en dubbelmoralisk syn på kvinnan anser vi. Dubbelmoral hos informanterna är förekommande i vissa frågor, dels i synen på man och kvinna. Dels när det handlar om deras sexualitet, vilken upplevs svår att kontrollera. Koranen säger att de inte ska ha sexuella förbindelser innan äktenskapet, något som de flesta informanterna tycker är rätt. Samtidigt har nästan alla av dem haft sex innan äktenskapet, vilket de ångrar och ser som en synd. De ser sex innan äktenskapet som en synd, som är fel, men de kan alla bli förlåtna för sina synder.

Som vi beskrivit ovan kan informanternas hållning till kön kritiseras utifrån feministisk teori. Vidare kan även den muslimska feminismen kopplas ihop med ovanstående. Vi skriver om Amina Wadud i teorikapitlet på s. 19-20 och hur hon precis som flera muslimska feminister menar att Koranen behöver tolkas i sin kontext. Vi ser hur flera av våra informanter håller kvar vid det som muslimska feminister ser som "patriarkala tolkningar" av Koranen. Exempelvis då det

kommer till månggifte. Vissa muslimska feminister menar att det är så pass svårt för mannen att leva upp till de krav som ställs enligt Koranen och därför inte är tillåtet. Informanterna har till skillnad från detta snarare beskrivit hur det skulle vara svårt med månggifte för dem personligen, istället för att fördöma själva företeelsen som felaktig. Det råder inga tveksamheter hos informanterna kring varför det är mannen och inte kvinnan som får ha flera partners (under vissa omständigheter bör tilläggas). Även om informanterna ser kritiskt på månggifte, är det få av dem som fördömer det.

Generellt sätt kan vi se skillnad på olika tolkningsversioner i islam, dels den klassiska androcentriska samt den nyare feministiska. Intressant att notera är hur informanterna svarar på våra frågor med inslag från båda dessa tolkningsversioner men främst från den androcentriska. Det informanterna ser i likhet med den muslimska feminismen är att det finns tolkningar av Koranen som är kvinnoförtryckande, men att dessa tolkningar är feltolkningar. De menar allesammans att religionen i sig inte är kvinnoförtryckande. Feltolkningar av Koranen är de som lett fram till de fördomar som finns i samhället idag om religionen enligt informanterna.

Som exempel kan nämnas den fördom om att en kvinna som bär sjal är förtryckt. Sjalen, hijab är något som vi fått djupare förståelse för som något komplext. Att sjalen kan ha olika betydelse för olika individer. På s. 19-20 i teorikapitlet beskriver Wadud hur hon ses som "djävulen i hijab", då hon genom sina utlåtande om patriarkala feltolkningar inte ses som en riktig muslim. För Wadud handlar det om att återta den muslimska tron på kvinnor och mäns lika värde. Hon menar att sjalen både kan ses som ett tvång, om en kvinna tvingas på den mot sin vilja, men även som frihet då sjalen kan vara ett sätt för kvinnor att vistas ute på samma villkor som män. Vi ser att en djupare förståelse för sjalens många olika betydelser är av vikt i det professionella mötet med muslimer. Studien har även visat att sjalen för många står för att tro och religiös tillhörighet, men också som ett sätt att skyddas från mäns sexuella lustar. Som tidigare beskrivits har sex fått en central roll i vår studie, något som vi inte förutsåg från början. Att se kvinnan som något som ska skyddas mot mannen har varit något nytt för oss. Att sjal och klädsel är något som ses utifrån att mannen har lustar som han inte själv kan kontrollera och därför bör kvinnan klä sig på ett anständigt sätt. I likhet med tidigare forskning på s. 16 läggs det i vår studie stor vikt vid kropp och klädsel, men främst då det gäller kvinnan. Vi ser att behovet av att skydda kvinnan kan liknas vid att kontrollera kvinnan, då vi både i tidigare forskning och via våra informanter stött på tankar kring att när kvinnan klär sig anständigt eller bär sjal bör hon även bete sig efter detta. På s. 15-16 i kapitlet tidigare forskning beskrivs begreppet "social kontroll", att bli kontrollerad av den egna gruppen. Vi ser snarare i vår studie att det handlar om en "social press", att ha vissa förväntningar att leva upp till. Detta kan ses i likhet med vad som diskuteras ovan, av exempelvis Cameron, att födas in i en kategori, att antingen hamna i könsrollen kvinna, eller man. Dessa könsroller menar informanterna, men även de informanter som finns i studierna i tidigare forskning, leder till att det förväntas saker av en. Vi menar att dessa förväntningar specifikt är något som socialarbetare bör ha kunskap om. Att veta att det finns en "social press" på en praktiserande muslim som vill leva efter Koranen. Att kvinnan har en press på sig att klä sig och bete sig på ett visst sätt och att mannen har en press på sig att försörja sin familj. Vi kan se en poäng i det sättet som kvinnorna i tidigare forskning reflekterar över hur männens psykiska hälsa kan påverkas av att inte lyckas efterleva dessa krav. Vi tror att det kan vara viktigt för socialarbetare att vara medvetna om denna press

i mötet med muslimska klienter. Lika viktigt är det att ha kunskap om den heterogenitet som finns inom religionen islam, att som vi, förstå att det finns skiljaktigheter i värderingar mellan de två stora grenarna sunni och shia, men även *inom* dessa grenar. Det handlar inte bara om skillnader mellan man och kvinna utan skillnader mellan muslim och muslim.

Vidare forskning

I arbetet med denna studie har vårt intresse för islam och dess påverkan på individen ökat. Vi har fått större insikt i hur fasta könsroller kan bidra till social press på en individ om den inte lyckas leva upp till vad som krävs av den sociala kontexten. Att undersöka hur denna press kan påverka muslimers psykiska hälsa vore av intresse specifikt för socialt arbete. Exempelvis vore en studie på arbetslösa muslimska män intressant.

Vi hade inte räknat med att temat sex skulle ta så stor plats i studien som det kom att göra. Det vore därför intressant att undersöka detta tema mer. Då våra informanter talar mycket om den manliga sexuella lusten, vore det intressant att göra en studie på muslimska kvinnors uppfattning av sin egen sexualitet. Eftersom den manliga sexualiteten kopplas ihop till kvinnans klädsel vore det intressant att undersöka hur kvinnan själv upplever dessa teman.

REFERENSLISTA

Litteratur

Abdal-Haqq, Irshad. (2006). *Islamic Law: An overview of its origin and elements I: Ramadan*, Hisham M. (red.) *Understanding Islamic law: from classical to contemporary*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield

Ashencaen Crabtree, Sara. Husain, Fatima. & Spalek, Basia. (2008). *Islam and social work: debating values, transforming practice*. Bristol: Policy

Bernström, Knut (2002) *Koranens budskap: med kommentarer och noter*. (2002). Stockholm: Proprius

Bryman, Alan. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber

Carlbohm, Aje. (2003). *The imagined versus the real other: multiculturalism and the representation of muslims in Sweden*. Diss. Lund : Univ., 2003

Cameron, Deborah. (2007). *The myth of Mars and Venus: Do men and women really speak different languages?* Oxford: Oxford University Press.

Dalén, Monica. (2008). *Intervju som metod*. 1. uppl. Malmö: Gleerups utbildning

Darvispour, Mehrdad. (2008) Köns- och generationskonflikter inom invandrade familjer I: Darvispour, Mehrdad & Westin, Charles. (red.) (2008). *Migration och etnicitet: perspektiv på ett mångkulturellt Sverige*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Haag, Eva-Lena & Risenfors, Signild. (2007). *Jämställdhet, islam och framtidsdrömmar: en intervjustudie om muslimska gymnasieflickor*. Trollhättan: Högskolan Väst

Hoballah, Mahmoud. (2006) *Marriage, Divorce, and Inheritance in Islamic Law I: Ramadan*, Hisham M. (red) *Understanding Islamic Law: from classic to contemporary*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield

Gemzöe, Lena. (2002). *Feminism*. Stockholm: Bilda

Jawad, Haifaa A. (1998). *The Rights of Women in Islam : An Authentic Approach [Elektronisk resurs]*. Basingstoke: Palgrave Macmillan

Karlsson Minganti, Pia. (2007). *Muslima: islamisk väckelse och unga muslimska kvinnors förhandlingar om genus i det samtida Sverige*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2007

Kvale, Steinar. & Brinkmann, Svend. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Enskede: TPB

Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans. (red.) (2002). *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och kultur

Ouis, Pernilla & Roald, Anne Sofie. (2003). Rädd för >>den Andra<<? Främlingsfientlighet bland svenskar och muslimer I: Ouis, Pernilla & Roald, Anne Sofie. (2003). *Muslim i Sverige*. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Otterbeck, Jonas. (2010). *Samtidsislam: unga muslimer i Malmö och Köpenhamn*. Stockholm: Carlsson

Roald, Anne Sofie. (2003a). Reflektioner över Sharia I: Ouis, Pernilla & Roald, Anne Sofie. (2003). *Muslim i Sverige*. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Roald, Anne Sofie. (2003b). Är islam en kvinnofientlig religion? I: Ouis, Pernilla & Roald, Anne Sofie. (2003). *Muslim i Sverige*. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Said, Edward W. (2000). *Orientalism*. [Ny utg.] Stockholm: Ordfront

Samuelsson, Jan & Brattlund, Åsa. (1996). *Kärlek och familjeliv enligt islam: fakta och värderingar kring islam*. Stockholm: Natur och kultur

Sky, Jeanette. (2009). *Genus och religion*. Stockholm: Natur & kultur

Svensson, Jonas. (2009). Trender i muslimsk feminism I: Stenström, Hanna. (red.) (2009). *Att tolka Bibeln och Koranen: konflikt och förhandling*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Wadud, Amina. (2006). *Inside the gender Jihad: women's reform in Islam*. Oxford: Oneworld

Wood, Gary. (2005). *Sex, Lies and Stereotypes Challenging Views of Women, Men and Relationships* New Holland Publishers (UK) Ltd

Koranen

Koranens budskap: med kommentarer och noter. (2002). Stockholm: Proprius

Internetkällor

Länk 1: Svt Debatt (2013) Uppdrag granskning gör kvinnoförtryck till fråga om Islam > www.debatt.svt.se < 2013-12-06

Länk 2: Shariah Council (2013a) >www.shariahouncil.org/< 2013-12-02

Länk 3: Shariah Council (2013b) Documents: Islamic Divorce Application Pack for Women >www.shariahouncil.org/< 2014-01-07

Länk 4: Shariah Council (2013c) Documents: Islamic Divorce Application Pack Men >www.shariahouncil.org/< 2014-01-07

Länk 5: Islamic Feminism (2012) ><http://lilt.ilstu.edu/critique/Fall%202010%20docs/Islamic%20Feminism%20Final.pdf>< 2014-01-07

BILAGA 1

Intervjuguide

Religionens påverkan

Kan du berätta lite om din bakgrund? (*tillhörighet, religion*)

Hur utövar du din religion? (*Ber du? Går du till moskén? Deltar du i muslimska högtider?*)

Hur ser Islam på äktenskapet?

Vad betyder äktenskapet för dig?

Hur ser du på skilsmässa?

Önskemål kring äktenskapet

Vill du gifta dig?

Hur går det till när du ska träffa den du gifter dig med? (*vill du själv hitta henne eller går det bra om någon annan väljer?*)

Är hon uppväxt i Sverige, eller i något annat land?

Hur ser processen ut från det att ni träffas till att ni gifter er? (*kan ni dejta? Förloving?*)

Skrivs något skriftligt kontrakt i samband med äktenskapet och vad ingår isåfall?

Hur ser du på månggifte?

Hur ser du på tillfälliga äktenskap?

Egenskaper hos den framtida hustrun

Hur tänker du dig din fru? (*religion- muslim, samma land, klädsel, sjal?*)

Kan du beskriva några egenskaper som du önskar hos din fru? (*Personliga egenskaper, kvinnliga egenskaper*)

Könsroller i äktenskapet

Finns det skilda roller mellan man/kvinna i äktenskapet enligt dig? (*om ja, Vad har du som man för roll/ skyldigheter i äktenskapet? Vad har kvinnan för roll/ skyldigheter i äktenskapet?*)

Finns det skilda styrkor respektive svagheter hos män och kvinnor enligt dig?

Enligt koranen har mannen försörjningsplikt för familjen, Vad tänker du kring detta? (*är det ok för din framtida fru att arbeta?*)

Hur tänker du kring fördelningen av vardagssysslor i hemmet?

Är det ok att slå sin partner inom äktenskapet? (*man-kvinna, kvinna-man*)

I Sverige har många en tanke om att Islam är kvinnoförtryckande, hur ser du på det?

Sex

Är det okej att ha sex innan äktenskapet? (*Är/var du oskuld? vad säger Islam?*)

Är det viktigt för dig att din fru är oskuld när ni gifter er? (*varför?*)

Är det ok att ha sex med sin make, maka även om denne säger nej?

BILAGA 2

Inbjudan till studie om Islam och kvinnoosyn

Vi är två studenter på Malmö Högskola som skriver en C-uppsats. Syftet med uppsatsen är att undersöka muslimska mäns syn på kvinnan och äktenskapet. Vi vill genom arbetet med denna uppsats öka vår och andras förståelse för dessa frågor.

Vi söker dig som är muslim, ogift och har intresse av att delta i vår studie.

Är du muslim?

Är du ogift?

Då kanske du är intresserad av att delta i vår studie? Vi söker personer som kan delta i kvalitativa intervjuer om ca 45 minuter. Det kommer vara frågor kring Islam, syn på äktenskapet och relationen med din framtida partner.

Vi fick höra om studentföreningen Alhambra av vår handledare och där av kontaktar vi dig som medlem.

Hör av dig till oss om du vill ställa upp på en intervju!

Hälsningar Helena och Josefin

Kontaktuppgifter:

Helenaerene@mail.com, 0760852662

Josefin.Sunesson@live.se, 0739927193